

natuurpunt

het 10-puntenprogramma

voor een kust voor mens en natuur

De Vlaamse kust : natuur in zicht

Natuur aan de kust ?

Op het eerste zicht lijkt het misschien verrassend maar in de schaduw van de muur aan appartementsblokken vinden we aan de kust meer dan 40 natuurgebieden. Het gaat over ongerepte stranden, prachtige duinpannes, slikke- en schorregebieden, natte poldergraslanden tot wrakken op de zeebodem die zelfs koralen herbergen.

Ook vormt de kustlijn een belangrijke pleisterplaats voor vele duizenden vogels en kan in het najaar het prachtige schouwtoneel van de vogeltrek waargenomen worden.

De kust, natuurlijk genieten !

Ook dit is de kust !

De kust: zon, zee en (steeds minder) zorgen

Niet dat dit zo vanzelfsprekend is of was. Meer dan tien jaar terug was zo een heuse bouwstop via het duinendecreet nodig om de betonnen pletwals te stoppen en zo de duinen te vrijwaren. Natuurpunt kan ook aan de kust – gesteund door vele partners – het verschil maken.

Een haven als Zeebrugge verwelkomt zo vandaag niet enkel containerschepen maar ook duizenden sternens.

Natuur en economie : het kan !

In de Uitkerkse Polder werken we dan weer samen met 50 landbouwers.

Natuur en landbouw : het kan !

Dromen worden werkelijkheid : plan Zeehond werkt !

Zo'n 10 jaar terug lanceerde Natuurpunt het plan om de IJzermonding terug aan de natuur te geven. Anno 2006 is de militaire basis verdwenen dankzij het grootste natuurherstelproject van de 20ste eeuw in Vlaanderen. Welkom aan lamsoor, scholekster en recreant. Met dank aan de Vlaamse overheid en haar partners.

Voor herhaling vatbaar ! Hebben we (ook) jouw steun ?

Word lid van Natuurpunt

Dat de natuur in je buurt nog zo aantrekkelijk is en dat een bonte verzameling planten en dieren er ongestoord in kan leven, dat mensen er van de rust en de natuur kunnen genieten, is in belangrijke mate te danken aan Natuurpunt, dé vereniging voor natuur en landschap in Vlaanderen.

De vereniging telt ruim 59.000 aangesloten gezinnen en beheert in Vlaanderen ruim 400 natuurgebieden, met een totale oppervlakte van 14.500 ha. Duizenden enthousiaste vrijwilligers, gestructureerd in 150 lokale afdelingen vormen het kloppend hart van de vereniging.

Word je graag op de hoogte gehouden van het reilen en zeilen in je buurt, dan kan ook jij lid worden van Natuurpunt. Het lidgeld bedraagt 20 euro voor het hele gezin (over te schrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, met vermelding van 'nieuw lid').

Als lid ontvang je 4x per jaar 'Natuur.blad', het ledentijdschrift boordevol informatie over de natuur in Vlaanderen én een plaatselijk contactblad.

Je mag ook een welkomstpakket verwachten met daarin een CD met vogelgeluiden en de fraaie Natuurpunt-wandelgids met 30 uitgestippelde wandelingen in de mooiste natuurgebieden van Vlaanderen. Daarnaast kan je met het hele gezin gratis deelnemen aan alle geleide wandelingen en activiteiten van Natuurpunt. Leden krijgen ook 10% korting op aankopen van boeken, verrekijkers e.a. in de Natuurpunt-winkel.

**Hou je van je streek,
word dan lid van Natuurpunt.**

Kom uit je schelp! De natuur heeft je nodig. En vice versa.

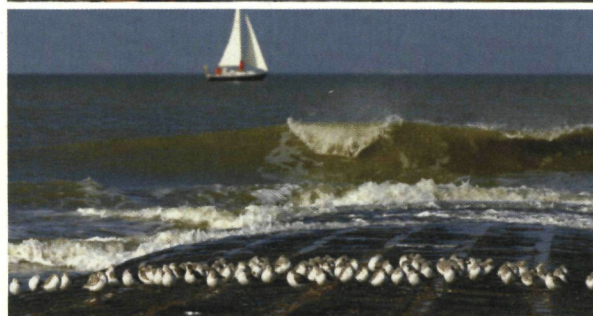

Op de bres voor natuur

Maar waakzaamheid blijft geboden. Historische poldergraslanden gaan nog steeds op de schop, vele duinen worden nog slecht beheerd, onze Noordzee is nog steeds één van de meest vervuilde zeeën, ... Het is kortom nog verre van ideaal. Natuurpunt blijft dan ook op de bres staan voor een kust voor mens en natuur. We roepen dan ook iedereen op om zich te engageren voor een kust voor mens en natuur.

Omdat toeristen niet alleen afkomen op zon, zee en strand maar ook een natuurlijk, onbebouwd strand of wandelpaden in natuurgebieden op prijs stellen. Omdat kustbewoners recht hebben op toegankelijke natuurgebieden om even het hectische leven achter zich te laten !

Omdat grutto's mogen vliegen in een groene polder, omdat orchideeën mogen bloeien in de duinen en omdat dolfijnen mogen zwemmen in onze Noordzee !

Onze 10 aandachtspunten

Om de toekomst te verzekeren van een kust voor mens en natuur lanceert de kustwerkgroep van Natuurpunt dan ook een nieuw 10-puntenprogramma waarin we 10 concrete uitdagingen voorschotelen aan de beleidsmakers:

1. stop de vertuining van de duinen
2. het strand, open en natuurlijk
3. de polders zoet, zout en zompig
4. de Noordzee, het grootste natuurgebied van België
5. volwaardige natuurparken langs de kust
6. haven, economie en ecologie
7. natuur voor iedereen
8. een beleid gericht op zorgzaamheid en respect
9. samenwerken voor meer en betere natuur
10. aandacht voor internationale samenwerking

Hebben we jouw steun ?

Voor meer info : www.natuurpunt.be/kustwerkgroep

Natuurpunt

Coxiestraat 11
2800 Mechelen

tel: 015-29 72 20
fax: 015-42 49 21

info@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be

Het 10-puntenprogramma, voor een kust met zee, zon en minder zorgen

voor een geïntegreerd duurzaam beheer van de kustzone

Twintig jaar na het eerste 10-puntenprogramma voor een geïntegreerd en duurzaam kustzonebeheer is een lange weg afgelegd. Het duinendecreet legde de basis voor de bescherming van het resterende duinenareaal, en een gericht aankoop- en herstelbeleid zorgde vervolgens voor een zichtbare kentering. Ook andere wensen, zoals een minister van de Noordzee en één globaal plan voor het Noordzeebeleid, zijn intussen werkelijkheid geworden.

Deze trendbreuk is gerealiseerd dankzij een groeiend maatschappelijk en politiek draagvlak dat steunt op een volgehouden dialoog. Maar het werk is niet af. De wijzigende maatschappelijke context zorgt steeds weer voor nieuwe uitdagingen. Daarom komt de kustwerkgroep van Natuurpunt nu met een vierde 10-puntenprogramma. Ook dit nieuwe programma legt de lat hoog. In vergelijking met het buitenland heeft Vlaanderen immers nog een grote achterstand in te halen.

Centraal staan drie uitgangspunten: een integrale bescherming voor bijzondere kustbiotopen en de bijhorende overgangszones, een duurzame ontwikkeling van het kustgebied via een geïntegreerde aanpak met alle betrokken, en de succesvolle inpassing van onze kustzone in een ruimer, internationaal netwerk.

Concreet vertaald naar actiepunten resulteert dit in de volgende 10 krachtlijnen:

1. **Er is leven na het duinendecreet**

Het duinendecreet legde de basis voor een gericht aankoop- en herstelbeleid. Bijna 500 ha duingebied is aangekocht, en het plan Zeehond is grotendeels uitgevoerd. Maar het beheer van duinen in particulier eigendom blijft een probleem. Ook een meer samenhangend beheer van de grotere duincomplexen is dringend nodig, net zoals het verwijderen van onnodige barrières zoals sommige wegen of zonevreemde constructies. Cruciaal is ook een betere bescherming van de overgangszones, namelijk de binnenduinenranden, de duin-polder-overgangen en de duinzomen.

2. **Het strand: onze laatste open ruimte onder druk**

Ook de laatste echt open ruimte in Vlaanderen, het strand, staat onder toenemende druk. Toch merken we ook hier dat beleidsmakers steeds gevoeliger worden voor onze bekommernissen. Maar een sluitende ruimtelijke bescherming van het strand, zeker van de zones die aansluiten bij natuurgebieden, blijft een belangrijke aandachtspunt. Daarnaast vragen we een duurzaam strandbeheer, een gedegen afwegingskader voor strandopspuitingen, en de aanduiding van extra strandreservaten.

3. **De kustpolder: het groene goud in de verdrukking**

De duizenden hectares kustpolders vormen een gevarieerd cultuurlandschap met een unieke ecologische rijkdom. Maar door schaalvergroting, intensief landbouwkundig gebruik en ontwateringswerken zijn al grote delen van het waardevolle graslandareaal verdwenen. Het behoud en herstel van de historische kustpolders moet de komende jaren primeren. Het voorbeeld van de Uitkerkse polder geeft trouwens aan dat dit ook kan in nauwe samenwerking met de lokale landbouwers.

4. **Voor het blauwe goud van de Noordzee blijft nog een lange weg te gaan**

Sinds het memorandum rond de federale verkiezingen van 2003 is veel gebeurd: we hebben één minister van Noordzee die via het masterplan Noordzee vorm geeft aan een eenduidig beleid. Maar de verdere uitvoering van dit masterplan blijft een uitdaging, onder andere de omschakeling naar een duurzame visserij. Ook de afbakening en het beheer van beschermde mariene gebieden, de aanpak van de voortdurende waterverontreiniging en duidelijke afspraken rond de luchtvervuiling door het scheepvaartverkeer zijn dringend nodig.

5. **De i van integrale natuurparken**

De uitvoering van het plan Zeehond in de IJzermonding in de voorbije tien jaar was hartverwarmend. Niet alleen de integrale benadering, maak ook het herstel van de volledige overgang tussen zee en duinen maken het tot een voorbeeldproject. Het moet de aanzet zijn voor de uitbouw van een integraal natuurpark IJzermonding van de zee tot en met de polders. Dit zou het pad moeten effenen voor de integrale natuurparken "Groot Zwin" en "Baai van Heist". Ook de realisatie van een grensoverschrijdend natuurpark Westhoek – Dunes de Perroquet moet mogelijk zijn.

6. **Havens voor mens en natuur**

Recente ervaringen met strategische plannen voor de Vlaamse zeehavens leren dat een gedegen participatief proces kan leiden tot win-win-situaties, met een nieuw en duurzaam evenwicht tussen economie en ecologie. In het kader van een écht duurzame ontwikkeling moet ook de uitwerking van de strategische havenplannen voor Zeebrugge en Oostende in een ecologische meerwaarde resulteren. Bedrijven als Toyota en Fluxys illustreren nu al dat het bedrijfsleven deze maatschappelijke verantwoordelijkheid niet uit de weg wil gaan.

7. Recreatie in het kustgebied

Natuur en landschap vormen een steeds belangrijkere troef binnen het toeristische aanbod van de Vlaamse kust. De relatie tussen natuur en recreatie verloopt niet altijd conflictvrij, zoals ook de ongelukkige inplanting van het naakstrand in Bredene illustreert. Daarom pleiten we ervoor om binnen de schaarse en druk bezochte natuurgebieden voorrang te geven aan zachte recreatievormen, en jacht zeer kritisch te benaderen. De aanleg en inrichting van uitwaaiengebieden zoals speel- en stadsrandbossen moet extra ruimte creëren, en waar mogelijk moeten ook in recreatiegebieden de potenties qua natuur beter benut worden. Op zee is een verdere regulering van de recreatieve visserij dringend nodig. De jachthaven van Nieuwpoort, ten slotte, zou zich uitdrukkelijk moeten profileren als 'stille haven' om zo ten volle de troef van het naburige natuurgebied 'IJzermonding' uit te kunnen spelen.

8. De wortel en de stok: over sensibilisatie en handhaving

Meer regels zijn niet altijd een oplossing, integendeel. Voorlichting en sensibilisatie volstaan vaak als oplossing. Daarom is het belangrijk om in de communicatiekanalen van de diverse overheden blijvend aandacht te hebben voor de unieke ecologische en landschappelijke waarde van de kust. Voor hardnekkige overtreders blijft handhaving hoe dan ook de enige remedie. Een consequent handhavings- en vervolgingsbeleid blijft daarom nodig.

9. Geïntegreerd kustzonebeheer

Natuurbekommernissen mogen geen exclusieve zaak zijn van natuurbeschermers en beleidsmakers of ambtenaren bevoegd voor natuur. Dit geldt zeker voor de kust, met uiteenlopende groepen belanghebbenden als bewoners en recreanten, havenbedrijven en baggeraars, horeca-ondernemers en vissers. De ondertekenaars van het 10 punten-programma ondersteunen dan ook de krachtlijn "kwestie van evenwicht". We pleiten voor een nog betere verankering van het begrip "geïntegreerd beheer van de kustzone" binnen de betrokken overheden, voor een integratie van dit begrip binnen alle sectoren en actoren in het kustgebied. Ook een verstandig ruimtelijk beleid en een natuurlijke waterhuishouding vormen een onlosmakelijk onderdeel van een geïntegreerd kustzonebeheer.

10. Internationaal

Fenomenen als klimaatverandering, overbevissing of olievervuiling hebben een duidelijke Europese of zelfs mondiale dimensie. Ook het beheer van diverse natuurgebieden gebeurt best grensoverschrijdend. Voor de komende jaren vragen we om te beginnen met de correcte en integrale uitvoering van de bestaande internationale wetgeving. Verder moeten dringend verdere stappen gezet worden in de richting van een Europees natuurrecht, en een doordachte Europese aanpak van grensoverschrijdende Noordzee-thema's is meer dan ooit noodzakelijk.

Het 10-puntenprogramma werd al ondertekend door

- o Natuurpunt
- o Bond Beter Leefmilieu
- o WWF
- o Greenpeace
- o EUCC – The Coastal Union, de kustvereniging
- o West-Vlaamse MilieuFederatie
- o Marien Ecologisch Centrum
- o Vogel OpvangCentrum Oostende

Samen goed voor de stem van zo'n 202.500 gezinnen die opkomen voor een kust met zee, zon en minder zorgen.

Aanwezigen voorstelling 10puntenprogramma

Aercke Bianca	Natuurpunt Middenkust
Allain Serge	Natuurpunt Middenkust
Baert Edwin	Natuurpunt Middenkust
Barbieur Mia	NP Westkust
Bauwens Franky, 2 personen	VOC
Belpaeme Kathy	CGKB, Ankerpunt Kust
Bertens Rita & Mahieu Erwin	DAB Vloot
Bevers Jef, 2 personen	provincie West-Vlaanderen
Bossu Peter	
Boydens Mevr.	
Bracke Roland	VDAB Brugge
Bruyninckx Hans	voorzitter Bond Beter Leefmilieu
Bultinck Patrick & Van den Balck Els	Natuurpunt De Haan
Casselman Jacques	Natuurpunt Middenkust
Camps Jan	
Clicquet Ann	Universiteit van Gent
Collier André	
Cosyns Eric	West-Vlaamse Intercommunale
Croeckaert Ann	Gemeenteraadslid Groen! Knokke-Heist
David Hubert	voorzitter MINA-raad
De Beuckelaere Ilse	
De Clerq Robert	Coördinator Werkzoekendenlijn
De Coene Philippe	volksvertegenwoordiger
De Furne Mevr., 3 personen	
De Graeve Paul	Natuurpunt Brugge
De Knock Marc	Natuurpunt Middenkust
Declercq Leo	Steunpunt NME Kust
Dekeyzer Daniël, 2 personen	
Demey Linda	VVV Blankenberge
Denys Jan	Adviseur Minister Landuyt
Deroo Jacques, 2 personen	
Desadeleer Yves	
Detollenaere Rosa, 2 personen	
Dewicke Ann	WWF
Dufoer Geert	
Dumon Guide	
Feys Erwin	Schepen Gemeente Bredene
Geens Griet	
Gysels Jos	Natuurpunt
Hendrickx Dave	Gemeentebestuur De Haan
Herrier Jean-Louis	Afdeling Natuur
Hoorens Geert	Westtoer
Huygebaert Viviane	UNIZO
Huygheb Moris	
Ibens Willy	directeur Natuurpunt
Inghelbrecht Wil	
Jacxsens Raf	VOKA
Kesteloot Edgard	
Kuijken Eckhart, 2 personen	INBO
Lambert Geert	Spirit
Lanszweert Lieven	Afdeling Natuur
Lassence Marcel	NP Westkust
Lepoutre Steven	
Lingier Paul	Natuurpunt Middenkust
Linster Tom & Valérie	
Loones Jan	Vlaams volksvertegenwoordiger

Loosveldt Frank	NoordzeeCentrale
Maelfait Hannelore	Coördinatiepunt voor Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden
Martens Filip	C-Power
Messens Isabelle	DAB vloot
Miroir Yves	schepen stad Oostende
Mortier Wouter	Afdeling Natuur
Nachtergaele Herman & Kristina	Natuurpunt
Opstaele Bart	Natuurpunt
Otlet Andrea	
Pauwels Wim	Afdeling Natuur
Roggeman Walter	voorzitter Natuurpunt
Schotte Gerda	
Sophie	VOC Oostende
Slabbinck Bart	Natuurpunt
Stekelorum Joeri	Schepen gemeente Koksijde
Symens Peter	Natuurpunt
Tavernier Jef & Rita De Roos	Groen!
Timperman els	VDAB Brugge
Uyttendaele Dirk	MiNa-raad
Van De Steene Siska	VLM
Vandenbussche Valérie	Gemeentebestuur De Panne
Vandepoele Bart	lid milieuraad Bredene
Vandersteegen Koen	Toyota
Van Gompel John & Cools Veerle	Natuurpunt Blankenberge
Vanhoecke Dirk	Natuurpunt Middenkust
Vanhooren Willy	Burgemeester Bredene
Vanoverbeke Inge	Gecoro
Vanpraet Jurgen	Kabinetschef Minister Landuyt
Vansteelandt Violette	Groen!
Velter Claude	VOC Oostende
Verborgh Johan, 2 personen	
Verschoore Koen	NP Westkust
Versluys Willy	VVV
Wackenier Walter	NP Westkust
Warreyn Godfried & Anne-Marie-Luca	NP Westkust
Willaert Carine	Gemeentebestuur De Haan
Willaert Claude	Steunpunt NME
Wuestenbergs Maarten	Natuurpunt Middenkust
Zwaenepoel Nele	

het 10 puntenprogramma
voor een kust met zee, zon en minder zorgen

voor een geïntegreerd duurzaam beheer
van de kustzone

een initiatief van

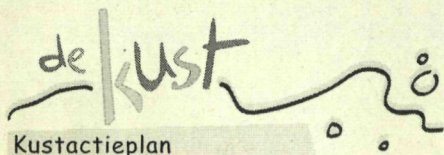
natuurpunt

kustwerkgroep

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1 Duinen: er is leven na het duinendecreet	6
2 Het strand: onze laatste open ruimte onder druk	10
3 De kustpolder: het groene goud in de verdrukking	13
4 Noordzee, het blauwe goud: er is nog een lange weg te gaan	16
5 De i van integrale natuurparken	21
6 Havens voor mens en natuur	23
7 Recreatie in het kustgebied	25
8 De wortel en de stok: over sensibilisatie en handhaving	28
9 Geïntegreerd kustzonebeheer	29
10 Internationaal	32

met de gewaardeerde steun van

Inleiding

Voor u ligt de vierde versie van het 10-puntenprogramma van de natuur.kustwerkgroep voor een geïntegreerd en duurzaam kustzonebeheer. Twintig jaar geleden leek ons eerste programma nog veel op water naar de Noordzee brengen. De belangrijkste verwezenlijking van dat eerste programma was ongetwijfeld de totstandkoming van het duinendecreet. Hiermee werden de betonmolens platgelegd en dat was niks te vroeg, want wat er toendertijd nog resteerde van ons duinenareaal, was zeker niet om op een "zonnige groeten van de Vlaamse kust"-kaart naar huis te schrijven.

In het tweede 10-puntenprogramma van 1994 werd de lat opnieuw zeer hoog gelegd. Aankoop van duingebieden, afbraak van de militaire basis IJzermonding en een duurzaam grondwaterbeheer waren slechts enkele van onze meest dringende vragen aan de toenmalige beleidsmakers. De afgelopen tien jaar werd er zo'n 480 ha duingebied aangekocht, kwam er geen bungalowpark aan de IJzermonding maar ruimte voor natuur, ... Zelfs enkele van onze meest gecontesteerde vragen (denken we aan de slufter) werden ingewilligd.

Ons derde programma bij de federale verkiezingen in '99 bouwde verder op ons tweede 10-puntenprogramma. Zo vroegen we bvb. een minister van de Noordzee en één globaal plan voor het Noordzeebeleid. En zie: vandaag is het zover!

We mogen dan ook stellen dat in de voorbije jaren een belangrijke trendbreuk is gerealiseerd. Via de weg van de dialoog en dankzij een groeiend maatschappelijk en politiek draagvlak zien we dat het de goede weg op gaat. Maar er blijft nog veel werk voor de boeg. Bovendien kwamen er nieuwe uitdagingen bij. Denk hierbij aan de klimaatsverandering, of de (voortdurende) teloorgang van de West-Vlaamse poldergraslanden. Vandaar dit nieuwe programma.

Omdat we internationaal gezien nog steeds sterk achterop hinken, zijn we opnieuw verplicht om de lat hoog te leggen.

Samengevat kunnen we spreken van een driedubbele betrachting om de puntjes op de i te plaatsen:

- integraal: conform de doelstellingen van de Europese Commissie moeten we tegen 2010 het verlies aan biodiversiteit een halt toe roepen. We stellen echter vast dat momenteel onze bijzondere kustbiotopen en natuurwaarden nog steeds zware klappen krijgen. Ons eerste streefdoel is dan ook een stand still in alle (bedreigde) biotopen en hun overgangzones, gekoppeld aan natuurherstel en -inrichting
- geïntegreerd: we moeten streven naar een duurzame ontwikkeling in het kustgebied met en voor alle kustactoren. Er zijn vele synergieën en win-win-situaties mogelijk (kijk maar naar het strategisch plan Zeebrugge !)
- internationaal: we moeten streven naar een kustzone als succesvol onderdeel van een groter, internationaal netwerk

Om constant de vinger aan de pols te kunnen houden, koppelen we deze drie i's aan een vierde i: de i van indicatoren. Zo kunnen we de (hopelijk) positieve evoluties op de voet opvolgen.

Voor een kust voor mens en natuur, de ondertekenaars en hun 202.500 gezinnen - leden

Natuurpunt	WWF	EUCC – de kustvereniging
Vogelopvangcentrum Oostende	Bond Beter Leefmilieu	Greenpeace
West-Vlaamse Milieufederatie	Marien Ecologisch Centrum	
Natuurpunt Knokke-Heist	Natuurpunt Brugge	Natuurpunt Blankenberge
Natuurpunt De Haan	Natuurpunt Middenkust	Natuurpunt Westkust

1 Duinen: er is leven na het duinendecreet

Het duinendecreet kwam geen seconde te vroeg. Van de meer dan 6000 ha duinen in het begin 20ste eeuw bleef in 1993 nauwelijks de helft over in de vorm van zeer versnipperde duingebieden. Appartementenblokken, villa's, zeedijken en betonboulevards kwamen in de plaats.

Sinds het duinendecreet kunnen we - o.a. dankzij de extra aankoopinspanningen van het Vlaamse Gewest - spreken van een ware trendbreuk. Onze toenmalige eisen voor duinverwerving werden realiteit: 480 ha duingebied is al aangekocht.

Ook onze toenmalige vraag naar natuurherstel bleek een haalbare kaart te zijn. Het plan Zeehond werd grotendeels uitgevoerd door de afbraak van de militaire basis, het Home George Theunis is nergens meer te bespeuren en ook de Swimming Pool te Knokke, de RWZI Groenendijk, Camping Cosmos en vele andere mismeulen verdwenen uit het duinlandschap.

Zo kan het dus ! Zo moet het ook !

Het duinendecreet roept de betonnen pletwals één halt toe

Door het duinendecreet kregen de laatste bedreigde duingebieden een planologische bescherming. Samengevat ging het om de aanduiding van 336 ha "beschermde duingebied" (waar er 'harde' functies als wonen nog mogelijk waren) en 769 ha "voor het duingebied belangrijk landbouwgebied".

Deze planologische bescherming kwam zonder twijfel geen dag te vroeg. Decennia lang waren de duinen het voorwerp geweest van grondspeculatie, wildbouw, recreatiedruk en gebrekkig natuurbeheer. Van het natuurreservaat de Westhoek in De Panne tot het oude zwembad van Knokke-Heist verrees immers een gigantische betonnen lint. Het resultaat was dat van de 6000 ha duinen in het begin van de 20ste eeuw nauwelijks 2830 ha versnipperd duinenlandschap overbleef. De 2 grootste duincomplexen, nl. de Westhoek-Calmeynbos en de Zwinbosjes-Zwin, nemen hiervan al 870 ha in.

Betekent dit dat het de duinen nu overal voor de wind gaat? Jammer genoeg niet!

We zien nog steeds volgende uitdagingen:

- **Het beheer van onze duinen is globaal gezien momenteel verre van ideaal**
 - waarom? Ondanks het duinendecreet en de hierbij horende bescherming van de maritieme duingebieden zien we dat er van beheer van de meeste privé-duingebieden geen sprake is.
 - daarom: stop de vertuining van de duinen !
 - omdat dit perverse fenomeen aantoont dat aankopen van duingebieden door een natuurbeheerder momenteel nog steeds de enige garanties biedt voor een goed beheer, drijft de overheid - in casu Afdeling Natuur - best het aankoopritme op. Om deze overheidsinstantie optimaal haar werk te laten doen (en om de impact van grondspeculatie op de prijzen tegen te gaan) betekent dit niet enkel een *verhoging van de aankoopbudgetten*, maar ook een *verbeterd voorkeurecht* evenals een regeling m.b.t. de saldo-overdracht alsook een verbeterde onteigeningsprocedure
 - omdat dit (op korte termijn) niet afdoende zal zijn wordt best ook voorzien in een *verplichte beheerplicht* (ongeacht de oppervlakte) alsook in een *duinenbelasting* d.m.v. een verhoogd kadastraal inkomen voor privé-eigenaars (zo kan een extra financiële injectie gegeven worden aan het aankoopbeleid)
 - omdat een verdere versnippering van het duinareaal ook inhoudt dat de aan omwonenden als tuin verkochte duingebieden niet meer toegankelijk kunnen zijn voor het brede publiek (en hierdoor bovendien de druk op de bestaande duinen toeneemt), wordt best ook voorzien in een *verbod op het plaatsen van omheiningen behalve voor doeleinden van algemeen belang*

Zo kan het dus ! Zo moet het ook !

de afbraak van Home George Theunis

De start van de afbraak van Home George Theunis op 24 april 1995 was zonder twijfel een volgende mijlpaal na de goedkeuring van het duinendecreet. Waar het duinendecreet nog vertrok vanuit de boodschap "meer beton in de duinen is onmogelijk", brak de overheid met de afbraak van het voormalige

kindervakantie-oord een lans voor natuurontwikkeling waarbij ruimte werd teruggegeven aan de schaarse kustduinen.

Het resultaat was dat het gebouw met een oppervlakte van 4500 m² werd afgebroken, dat de bomenrijen op en rond de nieuwe zandvlakte werden gekapt ... dat getracht werd en wordt om de natuurlijke dynamiek in het natuurgebied Ter Yde te herstellen.

▪ **Onze duinen zijn te sterk versnipperd, geef ze daarom een extra duw(tje)**

- waarom? Onze duinen zijn nog steeds te versnipperd om van een eigen natuurlijke dynamiek te kunnen spreken. We moeten jammer genoeg zelf vaststellen dat vele resterende duingebieden wellicht te klein zijn om deze dynamiek te herstellen. Dit mag ons echter niet beletten om alle resterende duinen optimaal in te richten in functie van het herstel van de (sterk gedegradeerde) natuurwaarden.
- daarom: natuurherstel en inrichting !
 - verwijder (overtollige) wegenissen uit onze duinen, in concreto gaat het om
 - de Gulden Zandstraat, Polderstraat en Noordzeedreef te Koksijde (zoals reeds voorzien in het GNOP)
 - de Zwinlaan te Knokke-Heist
 - de noordelijke as van de koninklijke baan tussen Bredene en Wenduine
 - de Batterij-, de Koers- en Renbaanstraat te Bredene
 - de Noordzeedreef te Koksijde
 - de Strandlaan te Middelkerke
 - de Logierlaan t.h.v. de Warandeduinen (waar asfalt vervangen kan worden door een beperkt wandel/fietspad)
 - de overtollige betonwegen in de Zwinduinen en -polders
 - breek zonevreemde toeristische infrastructuur af, we denken aan de camping 't Liefkoord, CDSCA te Koksijde, het militair vakantiecentrum, CDSCA te Lombardsijde, Camping Crystal Palace – Jacques jr. en Ramon te Raversijde, camping Coppin – Ostend Camping, Pirato te Middelkerke
 - breek overtollige bouwsels die onze duinen verdringen af, we denken o.a. aan de Belgacomgebouwen tegenover de Karthuizerduinen, de Jan van Gent te Raversijde, de infrastructuur van het Koninklijk Marine Kadettenkorps te Oostende, het gebouwencomplex Horizon te Bredene, de voormalige tennisvelden van Blutsyde in d'Heie te Bredene, de afbraak van de Nordic aan de Fonteintjes te Blankenberge alsook de bunkers in de Zeebermduinen bij Ter Yde

▪ **Zorg voor een coherent beheer in aaneengesloten duingebieden**

- waarom: onze duinen zijn reeds enorm versnipperd, het is dan ook niet wenselijk om duingebieden elk apart op een verschillende manier te beheren
- daarom:
 - moeten de beheerplannen van duingebieden die deel uitmaken van een groter complex op mekaar afgestemd wordt. Dit kan door – net als bij bossen – te voorzien in een overkoepelend beheerplan, maar uiteraard zonder limitatieve minimumbeperking (ter aanvulling van de beheerplicht – zie hoger). Volgende prioriteiten voor eenmaking van beheer dringen zich op:
 - de Paelsteenpanne en de Kijkuit
 - de Spelleplekkeduinen en Plaatsduinen
 - de Simli- en Karthuizerduinen
 - nemen we het gebied Paelsteenpanne – Kijkuit onder de loupe als een concrete case study
 - zelfs erkende natuurreservaten als Duinen van de Middenkust worden vandaag de dag nog steeds gekenmerkt door een verregaande versnippering. Zo worden de Kijkuit en de Paelsteenpanne van elkaar gescheiden door een stuk golfterrein alsook een niet beheerd deel van de perimeter
 - door een coherent beheer zullen de natuurwaarden zeker toenemen en kan tevens een oplossing geboden worden voor talrijke problemen (bvb. de overlast door oneigenlijk gebruik van de duinen aansluitend op het naaktstrand, de creatie van een uitgebreide rustzone voor planten en dieren typisch voor de zeereep, ...)
 - op korte termijn kan een beheerplicht voor alle eigenaars van de als VEN aangeduide duingebieden dan ook een oplossing bieden waarbij de eigenaars derden kunnen inschakelen om aan deze beheerplicht te voldoen. Op iets langere termijn komt het beheer best in handen van eenzelfde natuurbeheerder

▪ **Vergeet vooral onze (zeer sterk bedreigde) overgangszones niet**

▪ binnenduintranden en duinzomen

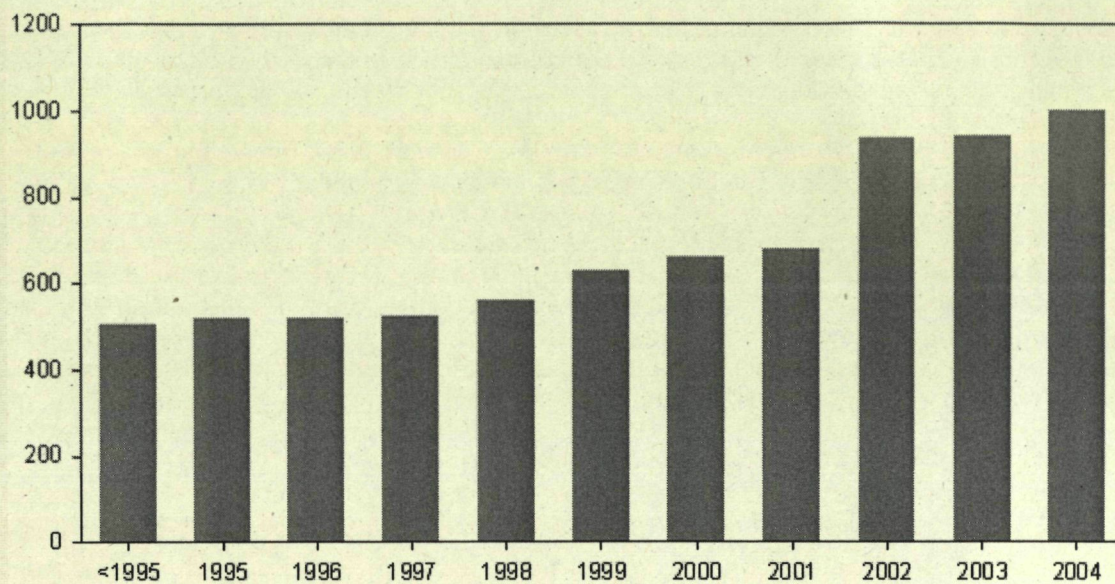
- waarom: de binnenduintrandgebieden zijn de eigenlijke overgang tussen duin en polder. Het zijn schrale, kleinschalige zandgronden met talrijke, kleine landschapselementen van zeer groot ecologisch en cultuurhistorisch belang. Omdat het gaat om binnen de maritieme duinstreek gelegen duinen, zijn deze binnenduintrandgebieden eveneens ruimtelijk beschermd door het duinendecreet. Hun intrinsieke waarde wordt evenwel sterk bedreigd, omdat een beheer gericht op het behoud van de natuurwaarden en de kleine landschapselementen ontbreekt. Meestal worden ze zelfs gebruikt als landbouwgronden, waarbij de akkers sterk moeten bemest worden om zelfs maar enige opbrengst te realiseren. De duingraslanden worden dan weer overbegraasd doordat een te groot aantal dieren op deze schrale gronden wordt ingeschaard.
- daarom:
 - voor deze binnenduintrandgebieden dienen sterke beperkingen qua bemesting (nultolerantie) en qua dieren worden opgelegd. Bovendien dient er gestreefd te worden naar een herstel van de kleine landschapselementen. Best wordt ook gestreefd naar een functiewijziging zodat deze bedreigde gebieden het statuut van natuurontwikkelings- en verwevingsgebied krijgen
 - voor onze duin-polder-overgangen als aan het Ensor-kerkje aan het natuurgebied d'Heie te Bredene als aan de Schuddebeurze
 - het Ensor-kerkje
 - stop een verdere verkaveling van het gebied
 - ja voor natuurlijke processen als het terug laten stuiven van de duinen (uiteraard rekening houdende met de bebouwing in de Dorpsstraat te Mariakerke)
 - de Schuddebeurze
 - omdat er we er niet alleen de unieke fauna & flora van de overgangsgebieden tegenkomen maar ook omdat
 - de Schuddebeurzebeek één van de slechts drie duinbeken is die Vlaanderen rijk is
 - de Schuddebeurze ook historisch zeer belangrijk is, dit zien we aan
 - de ondergrondse schelpenafzettingen (die verwijzen naar de oude beddingen van het IJzerestuarium)
 - de zichtbare relictten van een 12e eeuwse dijk (die de IJzer moest bedwingen)
 - de 13^e eeuwse Grote Bamburghoeve
 - de relictten van de twee wereldoorlogen
 - daarom een volmondig "ja" voor de uitbreiding van het reservaat richting het kanaal
 - ook bij strand-duin-overgangen gaat het nog bergaf, nemen we het naaktstrand van Bredene als voorbeeld van hoe het niet moet
 - 87,5% van de stranden in Bredene zijn in concessie met de gemeente, gekenmerkt door de aanwezigheid van een zeedijk en/of het jaarlijks ophogen en afvlakken van de duinvoet
 - de zone waar het natuurlijke proces zee-strand-voorduin-zeereepduinen zich nog kon afspelen (het strand nabij het natuurgebied De Paelsteenpanne) ontsnapt sinds enkele jaren niet meer aan die grote recreatieve druk door het naaktstrand
 - daarom vragen we dat deze zone geherlokaliseerd wordt ten westen van post zes

Metten is weten !

Indicatoren

- aankoopritme duingebieden Vlaamse overheid, ha/jr – streefdoel : status quo of beter
 - *een woordje uitleg* : een groot deel van het duinenareaal is nog in eigendom van particulieren of vastgoedvennootschappen maar van andere overheden. Mocht de Vlaamse Overheid de (op zich noodzakelijke) ambitie stellen om binnen een termijn van 20 jaar het volledig resterende duinenareaal in eigendom te hebben zou het Vlaamse Gewest jaarlijks zo'n 139 ha moeten kunnen aankopen ... dit cijfer wordt echter niet behaald (tenzij eenmalig in 2002 door de grote aankoop van de Zwinduinen en -polders in Knokke van in totaal 222 ha). Er is kortom nog een lange weg te gaan.

Oppervlakte (ha)

Bron: AMINAL - afd. Natuur

- er zou ook een indicator moeten komen die het percentage duingebieden met een in uitvoering zijnde beheerplan toont (vanzelfsprekend leggen we de lat daar op 100% !)

2 Het strand: onze laatste open ruimte onder druk

De krachtlijn van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen ("Vlaanderen open en stedelijk") wordt zonder twijfel perfect geïllustreerd door de Vlaamse kust. Een aaneengesloten lijnvormige stad (de befaamde Atlantic Wall), met her en der kleine, sterk versnipperde duingebieden, en daarvoor Vlaanderens laatste echte open ruimte: het strand.

Maar net als in de rest van Vlaanderen staat ook deze laatste open ruimte onder enorme druk van allerhande plannen om het strand vol te bouwen met strandcabines, surfclubs en andere constructies.

Moeten we, net zoals vroeger voor de duinen, nu ook op de noodrem gaan staan voor het strand?

Wellicht niet. Waar we eerder zagen dat het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan - wat een verordenend instrument moest zijn om de wildgroei aan constructies tegen te gaan en te saneren - uiteindelijk in verschillende gevallen niet meer dan een excuus bleek te zijn voor een ongebreidelde regularisatie en het definitief aansnijden van deze laatste open ruimte, stellen we nu vast al dat op een proefproject rond ecologisch strandbeheer zeer enthousiast gereageerd wordt. Kortom : de beleidsmakers worden (langzaam) wakker.

Zo kan het dus ! Zo moet het ook !

ecologisch strandbeheer

De kustgemeenten zien graag veel volk komen, en proberen te zorgen voor een proper en aantrekkelijk toeristisch strand. Om het strand te reinigen wordt (of beter werd) veelal gebruik gemaakt van een strandreinigingsmachine. Maar deze machine kan geen onderscheid maken tussen kunstmatig afval (zoals plastic, blikjes, vaten, piepschuim, karton...) en natuurlijk afval (schelpen, zeewier, krabbenschillen,...). Zeker voor de zeer toeristische stukken is dergelijke reiniging in de zomermaanden nog steeds de beste oplossing. Maar op minder drukke strandzones kan het organisch materiaal eigenlijk gewoon blijven liggen, en moet enkel het kunstmatig afval verwijderd worden.

Het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer zette samen met de gemeente Koksijde een project op rond handmatige reiniging. Ter hoogte van de Schipgatduinen en de Zeebermduinen wordt het strand enkel handmatig gereinigd. De resultaten van dit project zijn echt bemoedigend. Zo blijkt dat voor het manueel reinigen van 2 kilometer strand slechts 1,5 mandagen nodig zijn per maand: een haalbare kaart dus.

Momenteel is nog geen spectaculaire plantengroei (pioniersvegetatie) zichtbaar. Dit komt vermoedelijk doordat er nog dikwijls voertuigen passeren op die stroken (bv. voor het legen van de vuilbakken, de onderhoudsaannemer van Afdeling Kust, politie, strandredders).

Toch is er nog een zeer lange weg te gaan, en het gevaar blijft acuut.

Volgende initiatieven zullen we alleszins op applaus onthalen:

- **een sluitende ruimtelijke ordening**

- waarom: het PRUP was niet allesdekkend: voornamelijk de "commercieel" interessante (lees zones met constructies) werden opgenomen
- daarom: zorg dat het strand een ongeschonden open ruimte blijft en maak een aanvullend gewestelijk RUP
 - hierbij moet in de eerste plaats ingezoomd worden op de "vergeten" - "witte" zones
 - hierbij zou als algemene regel moeten gelden dat "stranden nabij VEN-gebieden" ook wel degelijk de hoofdfunctie "natuur" behouden. We denken aan de stranden voor het Zwin en Zwinduinen, de Baai van Heist, de IJzermonding, de Schipgatduinen, de Westhoek, het strand voor de Kijkuit in De Haan, het Sint-Laureinsstrand te Westende, het strand voor de Paelsteenpanne te Bredene, ...).
 - een tweede algemene regel zou moeten zijn dat tussen een centrum- en een natuur/VEN-gebied steeds een overgangzone ingesteld dient te worden (de abrupte overgang tussen De Panne Centrum en het VEN-gebied Westhoek is een schoolvoorbeeld van hoe het niet moet)
 - in de andere zones wordt best gestreefd naar verweving waar slechts zeer uitzonderlijk (tijdelijke) constructies worden toegelaten

- **een duurzaam beheer van onze stranden**
 - waarom: de proefprojecten in Koksijde, de Baai van Heist en de IJzermonding tonen de vele voordelen van manuele strandreiniging. De recreant, de gemeentelijke kas (alias de belastingbetaler) en de natuur zijn er bij gebaat, een echte win-win-situatie dus!
 - daarom:
 - waarom nog wachten om deze methode uit te breiden naar alle andere stranden waar recreatie niet de hoofdfunctie is ?
 - vanzelfsprekend moet ook op stranden met hoofdfunctie recreatie machinale reiniging zoveel mogelijk in tijd en ruimte beperkt te worden !
- **een doordracht gebruik van zandsuppleties**
 - waarom: omdat er momenteel à volonté gekozen wordt voor strandopspuitingen, al dan niet gekoppeld aan de aanleg van nieuwe strekdammen. Dit zonder duidelijkheid over de effecten hiervan op lange(re) termijn op geologisch en biologisch vlak, of over de gevolgen voor de portemonnee van de overheid - alias de belastingbetaler.
 - daarom:
 - vragen we een transparant beleid waarbij
 - bij strandsuppleties steeds gekeken wordt of ze aansluiten bij het streven van de natuur naar een dynamisch evenwicht (cfr. de theorieën van prof. De Moor over erosiegolven - dat bvb. niet om de zoveel tijd telkens opnieuw nieuwe opspuitingen nodig zijn, wat belastinggeld kost alsook zorgt voor verstoring van het mariene milieu)
 - bij nieuwe ingrepen (als bvb. de uitbouw van de haven van Oostende) steeds gekeken wordt naar de ecologische gevolgen en de maatschappelijke kosten & baten
 - strandsuppleties steeds (terug)gekoppeld worden met wetenschappelijk onderzoek (cfr. recente onderzoeken aan de Universiteit Gent)
 - bij "groene" stranden of stranden met natuurverweving wordt steeds getracht om dit vanuit de ecologisch meest verantwoorde manier uit te voeren (in sommige gevallen als bvb. de plannen voor de IJzermonding kan een opspuiting een meerwaarde betekenen – kortom een genuanceerd debat op wetenschappelijke gronden is een basisvereiste)
- **het aanduiden van extra strandreservaten**
 - waarom: de Baai van Heist toont duidelijk de ecologische en maatschappelijke meerwaarde van de afbakening van strandreservaten.
 - daarom: extra strandreservaten voor het Zwin en voor de Westhoek
 - vanzelfsprekend betekent dit dat – slechts delen van - het gebied al dan niet beperkt in tijd en ruimte afgesloten zal zijn (in functie van bvb. grondbroedende vogelsoorten). Natuur moet immers zoveel mogelijk opengesteld worden voor het brede publiek.
 - het project aan de Baai van Heist toont aan dat communicatie naar de lokale bevolking en recreant hierbij zeer belangrijk is om misverstanden te vermijden.

Met en is weten !

Indicatoren

- lengte ecologisch strandbeheer – manuele strandreiniging
- *streefdoel* : De totale lengte van de groene stranden (= stranden die aansluiten op duin- of natuurgebieden in het achterland) bedraagt ongeveer 23% van de totale kustlijn (iets minder dan één vierde van de totale kustlijn). Het zou wenselijk zijn dat alle groene stranden met de hand gereinigd worden. Nu werkt enkel Koksijde actief mee aan een project rond en monitoring van handmatig reinigen voor hun groene stranden, namelijk ter hoogte van de Schipgatduinen en de Zeebermduinen. Deze stranden zijn goed voor slechts 3% van de volledige kustlijn. Er is dus nog werk aan de winkel om de andere gemeentes mee te krijgen ...

	Lengte groen strand (ruwe schatting)	ecologisch gereinigd	
knokke-Heist	1800		
zeebrugge	1200		
blankenberge	700		
de haan	3600		
bredene	1800		
oostende	1500		
middelkerke	400		
nieuwpoorte	1200		
koksijde	2000	2000	
de panne	1200		
<u>totaal</u>	<u>15400</u>	<u>2000</u>	13%

bron : Coördinatiepunt Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden

- aantal strandreservaten
 - momenteel hebben we 1 strandreservaat, op termijn willen we naar 3 strandreservaten gaan

3 De kustpolder: het groene goud in de verdrukking

Net als de stranden vormen de kustpolders één van de weinige open ruimtes die we in Vlaanderen nog rijk zijn. Achter de Atlantic Wall en de laatste snippers duinen strekken zich duizenden hectares kustpolders uit. Ze vormen een gevarieerd eeuwenoud cultuurlandschap van historische graslanden, sloten, veedrinkpoelen, laaggelegen hooilanden, ... Deze herbergen een unieke rijkdom aan fauna & flora (weidevogels, vriezeganzen, zilte planten, ... tot en met de in Vlaanderen met uitsterven bedreigde boomkikker).

Over "hoe het niet moet" en "hoe het wel moet"

De polder op de schop ?

Onder druk van een intensifiëring van de landbouw, vele ruilverkavelingen, ontwateringswerken ... gingen echter vele historische graslanden op de schop. Om de weilanden te "verbeteren" werden eeuwenoude graslanden geëgaliseerd, gescheurd en ingezaaid met productievere grassoorten (zonder vervelend 'onkruid'), werden drainagepijpen gelegd of werden laag gelegen gronden simpelweg opgehoogd. Nog nefaster was het dumpen van mestoverschotten uit centraal West-Vlaanderen en de steeds voortschrijdende omzetting van weilanden naar akkers (waar dan nog eens tonnen mest op konden uitgereden worden).

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat zo op nog geen twintig jaar tijd minimaal 3.000 ha historisch permanent grasland verdween. Het "resultaat" is er dan ook naar: de populatie aan weidevogels krijgt rake klappen, overwinterende ganzen hebben minder ruimte (en zoeken hun toevlucht op akkers waardoor landbouwers dan opnieuw ontevreden zijn), ...

Naar een polder voor mens en natuur !

Tijd voor actie vond Natuurpunt. Met de steun van de Europese Unie en de Vlaamse overheid startten we in de Uitkerkse Polder een herstelproject. In nog geen 15 jaar tijd leverde dit indrukwekkende cijfers:

- o zo'n 400 ha van de Uitkerkse Polder wordt thans beheerd door Natuurpunt en/of Afdeling Natuur
- o in 170 ha weilanden is het reliëf hersteld
- o 25 nieuwe veedrinkpoelen, 40 ondiepe plassen en 20 km slootjes werden gegraven
- o oude stalletjes, een hoogspanningsleiding, koterijen, stalen vangkooien, ... verdwenen uit het landschap
- o een bezoekerscentrum, diverse kijkhutten, houten poorten en vangkooien, ... kwamen in de plaats !

Na de duinen en het strand staat kortom nu ook de polder onder zware druk, terwijl het duidelijk ook anders en duurzamer kan. Natuurpunt vraagt dan ook :

- **een stand-still en herstel van de natuurwaarden van onze historische kustpolders**
 - waarom: wetenschappelijk onderzoek toont aan dat zonder ingrijpen de natuurwaarden verder achter uit zullen gaan (uit instandhoudingsdoelstellingen blijkt bijvoorbeeld dat er nu reeds op 9766 ha Vogelrichtlijngebied Poldercomplex 1.000 à 2000 ha permanent grasland tekort is om de gunstige staat van instandhouding van Europees beschermde avifauna te verzekeren!)
 - daarom:
 - het bekrachtigen van **instandhoudingsdoelstellingen** voor de Natura 2000-gebieden in de kustpolders en de verdere vertaling van deze doelstellingen in concrete instandhoudingsmaatregelen
 - (minimaal) **stand-still** te realiseren door :
 - overal en altijd een strikte toepassing van het bestaande verbod op het **wijzigen van historisch permanente graslanden**
 - overal en altijd een **duurzaam beheer van de waterhuishouding**: de polders en wateringen als openbaar bestuur dienen alle belangen te dienen, en niet enkel het belang van de intensieve landbouw
 - **het versterken van de grote kerngebieden**. Volgende kerngebieden zijn daarbij prioritair:
 - Ter Doest te Lissewege
 - Dudzeelse Polder te Zeebrugge
 - de Uitkerkse Polder te Blankenberge
 - de Meetkerkse Moeren nabij Brugge
 - de historische poldergronden van Vlissegem en Klemskerke

- de Zwaanhoek te Oostende
- de Damse stadswallen
- Fort Sint-Donaas te Westkapelle
- het Pompje en Paddegat te Stalhille

In al deze gebieden moeten ook aankoopprojecten versneld uitgevoerd worden. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt immers dat bvb. de broedgevallen van weidevogels zich hoofdzakelijk situeren binnen de grenzen van gebieden beheerd door natuurbeheerders als Natuurpunt of Afdeling Natuur. Kortom verstandig natuurbeleid start in natuurgebieden!

- **het opstarten van natuurherstelprojecten** : *de polder terug zoet, zout en zompig*
 - uit de eerste resultaten van de ecosysteemanalyse van de kustpolders blijkt dat er een tekort is aan duizenden hectares historische graslanden. Natuurherstel zal dan ook onontbeerlijk zijn. Uiteraard wordt hierbij prioritair gefocust op de hierboven aangeduide polderkerngebieden.

- **werken aan een win-win landbouw en natuur**

- waarom: de (individuele) landbouwer krijgt nog te vaak de zwarte piet doorgeschoven voor de hierboven beschreven trends. Onterecht veelal: de door Europa gedicteerde landbouwpolitiek dwong de landbouwers om te vergroten, te intensifiëren, ... Gelukkig focust het beleid van de E.U. stilaan minder en minder op productie en ontstaan er ook vanuit het landbouwbeleid nieuwe accenten en kansen voor landschap- en natuurherstel.
- daarom:
 - door het gebruik van de Mid Term Review-policy en de hier aan gekoppelde subsidieregeling van de Europese Commissie kunnen ook de landbouwers (via een koppeling – cross compliance met de Habitat- en Vogelrichtlijn) een actieve bijdrage leveren aan de uitbouw van Natura 2000-gebieden

Een polder voor mens en natuur : de Uitkerkse Polder in beheer door 50 landbouwers

Dat boventaande doelstelling geen utopie is, wordt dagelijks aangetoond in de Uitkerkse Polder waar landbouwers zij aan zij met onze vrijwilligers staan voor het beheer van deze Europese natuurparel. We kozen daar voor een model waarbij lokale landbouwers onze terreinen gratis mogen gebruiken.

Daar staan wel enkele voorwaarden tegenover (geen bemesting, beperking naar aantal dieren per hectare, de bestrijding van distels op een verantwoorde manier, begrazing na 15 juni om jonge weidevogels alle kansen te geven).

Dat dit werkt bewijzen we in de polder tussen Blankenberge, Wenduine en Nieuwmunster: reeds meer dan 50 landbouwers werken zij aan zij met Natuurpunters aan een polder voor mens en natuur.

Voor herhaling vatbaar kortom!

- door het koppelen van dit alles aan actieve communicatie naar de recreanten maken we een statement over de prachtige kustpolders. Niet alleen natuur en landbouw komen hier dan positief uit, ook de toeristische sector kan meeliften op het succes. Nu reeds vormen de kustpolders immers een geliefd uitwaai gebied voor recreanten.

Metten is weten !

Indicatoren

- vermessing – metingen in oppervlaktewater door de VMM op voor de landbouw relevante meetplaatsen
 - *situering* : in navolging van MAP 2 werd een MAP-meetnet uitgebouwd met 266 meetpunten, de bedoeling was om de landbouworganisaties feedback te geven over de gevolgen van de (gewijzigde) bemestingspraktijken op de kwaliteit van het oppervlaktewater.
 - *evaluatie van 6 jaar MAP-meetnet oppervlaktewater* : in overbemeste (dierlijke mest) gebieden komen de hoogste nitraatconcentraties normaliter voor gedurende de winterperiode. Het heeft dus veel meer zin om winters te evalueren dan kalenderjaren. Het toetsingscriterium in onderstaande tabel is de 50 mg nitraat/liter-drempel uit de Nitraatrichtlijn en het Mestactieplan (MAP)
 - *conclusie* : uit de meetgegevens van de VMM zien we dat de provincie West-Vlaanderen de grootste concentratie aan meetpunten heeft waar de nitraatconcentratie de drempel overschrijdt. De situatie is voornamelijk problematisch in de IJzervallei.

Percentage van de MAP-meetplaatsen waar de nitraatconcentratie minstens één maal de 50 mg/liter-drempel overschreed in de periode

BEKKEN	juli 1999 - juni 2000	juli 2000 - juni 2001	juli 2001 - juni 2002	juli 2002 - juni 2003	juli 2003 - juni 2004	juli 2004 - juni 2005
1 IJzer	74%	74%	69%	60%	74%	68%
2 Brugse Polders	56%	52%	46%	28%	49%	41%
Vlaanderen	59%	50%	41%	32%	45%	41%
West-Vlaanderen	74%	73%	67%	56%	72%	67%

bron: Vlaamse Milieu Maatschappij

- instandhoudingsdoelstellingen voor de aangemelde habitat- en vogelrichtlijngebieden : deze zouden dringend op punt moeten gesteld worden

4 Noordzee, het blauwe goud: er is nog een lange weg te gaan

Ons memorandum rond de federale verkiezingen heeft gehoor gekregen en tot succes geleid: we hebben één minister van Noordzee die eindelijk volop werk maakt van een eenduidig Noordzeebeleid, vastgelegd in een masterplan van de Noordzee. Naast zones voor zandwinning en windmolens werden ook reeds 2 Habitat- en 3 Vogelrichtlijngebieden werden afgebakend, er kwam een oilspill contingency plan en een draaiboek "vogelopvang", ...

Ook hier zijn de uitdagingen waarvoor we nog steeds immens, en is nog een zeer lange weg te gaan. We sommen er enkele op (bron MIRA T 2005):

- in 2002 en 2003 werden slechts 2 van de 7 commerciële visstocks in de Noordzee op een duurzame wijze bevestigd.
- het Belgische deel van de Noordzee wordt nog steeds gekenmerkt door het hoogste aantal olievlekken per uur controlevlucht ter wereld
- in 2004 voldeed bijna 98 % van de meetplaatsen aan de uiterste grenswaarden voor zwemwaterkwaliteit, maar slechts 25 % was in overeenstemming met de strengere, doch gewenste streefwaarden.

Zo kan het dus ! Zo moet het ook !

bescherming van wrakken

Als één van de drukst bevaren zeeroutes wekt het weinig verbazing in onze Noordzee duizenden scheepswrakken liggen. Een aantal van deze wrakken hebben een wetenschappelijke, archeologische waarde. Anderen vormen dan weer groene oases waarrond fauna & flora zich thuis voelen.

Om deze wrakken - vanuit hun diverse waarden - beter te beschermen sloten toenmalig Noordzee-minister Vande Lanotte en Minister Van Mechelen bevoegd voor Monumenten en Landschappen een samenwerkingsovereenkomst. Vertrekkende vanuit de studie BEWREMABI (BELgian ShipWREck: hotspots for MARine Biodiversity) zal de Minister voor de Noordzee in 2006 enkele wrakken ter bescherming selecteren ... Wellicht is dit de start van een prachtige win-win voor een beheer i.s.m. duikers en sportvissers.

Wrakkenbescherming, een prachtig voorbeeld van een duurzaam Noordzeebeheer !

De Europese Commissie pleit in haar voorstel tot Marine Strategy voor een "good environmental status by 2021". Zelf indien we deze - overigens weinig ambitieuze - doelstelling willen realiseren, dienen volgende "klippen" genomen te worden:

▪ **het voltooien en realiseren van een masterplan voor onze Noordzee**

- waarom: onze Noordzee is niet alleen één van de drukst bevaren zeeën, ze is ook één van de meest vervuilde, en net als in de rest van de Europese zeeën staan de visstocks hier onder grote druk.
- daarom:
 - een goed werkend overlegplatform waarin gezocht wordt naar win-win-projecten die daadwerkelijk ingeven aan de doelstellingen en richtlijnen van het masterplan
 - een duurzame ruimtelijke ordening op zee waarin
 - rekening wordt gehouden met zowel de draagkracht van de biodiversiteit en de ecologische processen in de Noordzee(natuur) als met de belangen van de diverse stakeholders
 - gezocht wordt naar win-win situaties voor economie en ecologie (cfr. het windmolenpark op de Thorntonbank - de zone voor windmolens)
 - de zones voor baggerdepositie worden aangeduid en geëxploiteerd vertrekkende vanuit een studie waarin gekeken wordt naar de laagst mogelijke ecologische en morfologische impact
 - de zones voor delfstofwinning worden aangeduid en geëxploiteerd vertrekkende vanuit een studie waarin gekeken wordt naar de laagst mogelijke ecologische en morfologische impact, de focus moet hierbij in eerste instantie liggen op het hergebruik van baggerspecie
 - een goed uitgebouwde communicatie en sensibilisatie over de Noordzee, onbekend is onbemand geldt zeker voor de Noordzee. Een initiatief als de "ontdek de elfde provincie"-campagne mag zeker niet éénmalig blijven.
 - een duurzame visserij gebaseerd op
 - de promotie van duurzame vistechnieken waarbij rekening wordt gehouden met zowel

economische (bvb. een zuiniger energieverbruik) als ecologische knelpunten (bvb. de vrijwaring van softsoils). De reconversie op korte en middellange termijn van de natuur- en energieverslindende boomkorvisserijvloot is daarbij de eerst prioriteit

- een heroriëntering en diversifiëring van de visserijvloot (denken we aan het initiatief "Belgische mosselen"), hierbij kiezen we tevens voor het behoud kustvisserij (nu nog steeds omgekeerde beweging)
 - geen beperkingen op boomkorvisserij bij bestaande schepen tot 70 BT
 - uitbreiden van de kustvisserijzone tot de volledige 6 mijls-zone
 - afstemmen van federale (vnl. m.b.t. het masterplan – ruimtelijke planning op zee) en gewestelijke beleidsinitiatieven
- het reglementeren en controleren van sportvisserij, in afstemming met de belangen van de professionele vissers
- de promotie van goede vissoorten – het opstarten van een positieve communicatiecampagne
- aandacht voor commercieel niet/minder belangrijke soorten
- het afbakenen van zones met visserijbeperkingen
 - steeds in overleg met de kustvisserij
 - hierbij wordt best via een pilootproject gewerkt waarbij een evaluatie gemaakt wordt van de ruimtelijke spreiding van boomkorvisserijsschepen en zones voor alternatieve visserij
 - (hierbij aansluitende) het invoeren van boomkorvisserij- en bodemvisserij met sleepnet-vrije zones in:
 - de Vlakte van de Raan (aansluitend op het initiatief van Nederland)
 - het Potje
 - de mariene reservaten
 - (hierbij tevens aansluitende) het invoeren van visservrije zones rond enkele wrakken (begrens door een buffergebied waar ook deze beperking geldt)
 - hierbij dient best ook voor de zone buiten de 12 mijl-zone een vraag m.b.t. zones voor alternatieve visserijtechnieken uitgewerkt naar de Europese Visserij Raad / Europese Commissie

▪ **het afbakenen en beheren van marien beschermde gebieden**

- waarom: omdat "natuurgebieden op zee" niet enkel de beste garantie zijn voor een behoud van de bijzondere Noordzeenatuur maar ook bvb. voor de visserij vanwege hun "restocking"-effect
- daarom:
 - vastleggen van instandhoudingsdoelstellingen voor onze Noordzee vertrekkende vanuit een ecosysteemanalyse voor de aangeduide Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, en deze vervolgens verder vertalen in concrete instandhoudingsmaatregelen via een beheersplan voor elke Speciale Beschermingszone
 - afbakening en duurzaam beheer van mariene reservaten ter hoogte van
 - De Panne, aansluitend aan het strand tussen de Franse grens en Koksijde
 - Lombardsijde, aansluitend bij de IJzermonding
 - de Baai van Heist en de Oostelijke strekdam van de Zeebrugse haven
 - het westelijke deel van de Vlaamse Banken
 - afbakening van beschermde gebieden verder op zee, we denken aan een gebied als de Hinderbanken. Hiervoor is een meer uitgebreid onderzoek nodig naar de habitats tussen de Hinderbanken om de ecologisch meest waardevolle gebieden te identificeren - uit onderzoek blijkt immers dat de Hinderbanken een grote diversiteit (vnl. van belang naar epifauna) herbergen maar tevens zwaar gedegradeerd zijn (cfr. voorstellen Stichting de Noordzee omtrent Klaverbank).

Belangrijk overkoepelend hierbij is dat zeker de vissers meegenomen moeten worden in dit verhaal: 1° deze reservaten vormen "sources" voor de visserijbestanden en 2° zijn de vissers nodig voor de controle / het beheer van deze mariene reservaten

- het afbakenen en beheren van wrakken als puntreservaten
 - waarom: wrakken vormen gebieden met een andere, en hogere biodiversiteit, en ze vormen kraamkamers voor bepaalde vissoorten, ze zijn het thuis voor bijzondere soorten, ...) en worden nu nog te vaak verstoord door warrelnetvissers (wat ook gevaarlijk is voor duikers)
 - daarom:
 - dienen minstens een kwart van de wrakken aangeduid te worden als puntreservaat – hierbij kan o.a. gekeken worden naar de historische waarde van de wrakken

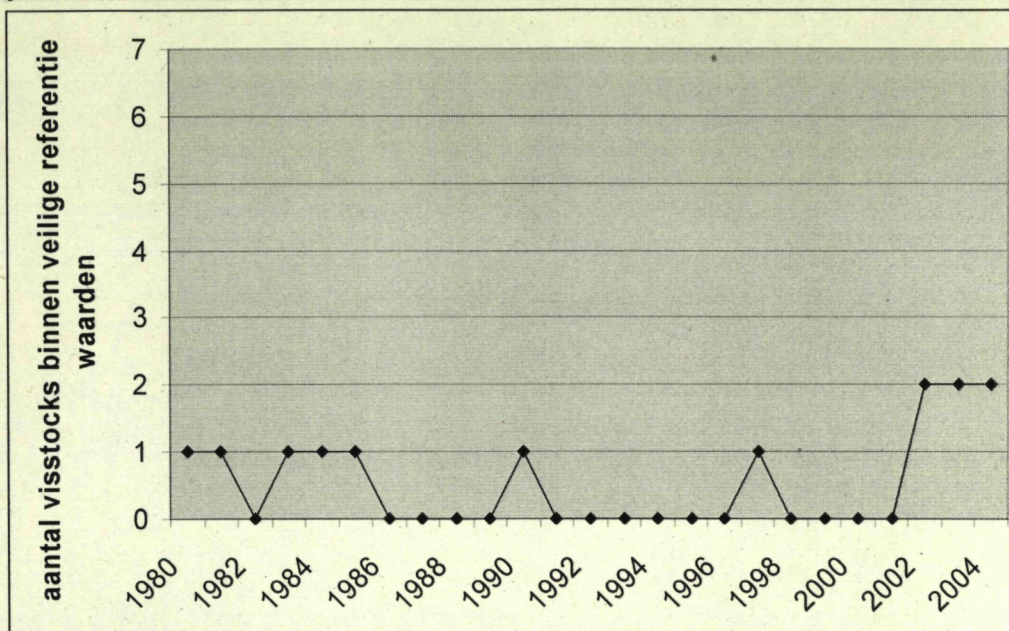
- dient een globaal beheerplan opgemaakt te worden voor al deze puntreservaten waarbij o.a. de duikers betrokken worden bij zowel de opmaak van dit plan als bij de uitvoering van het beheer (o.a. controle op verbod gebruik warrelnetten, verbod op onderwaterjacht, verwijderen van afval, monitoring, ...)
- het zoeken naar een ecologisch meest verantwoorde manier om de zones tussen en rond de windmolens te beheren (kan gaan van het gebruik van de funderingen (= hard substraat) als ideale paaiplaats voor bvb. zeebaars tot het opzetten van een proefproject rond de mosselkweek)
- **het terugdringen van de verontreiniging van de Noordzee**
 - waarom: onze Noordzee staat bekend als één van de meest verontreinigde zeeën ter wereld (zowel naar oliepollutie als zwervuul), vanop het land spoelen er nog altijd te veel nutriënten en pesticiden richting zee, ... Kortom, de zee wordt ook nu nog te vaak beschouwd als vuilnisbak
 - daarom: aanpak op internationaal niveau (zie verder) gekoppeld aan onderstaande "lokale" acties
 - voorkomen is beter dan genezen:
 - de internationale afspraken (MARPOL, Port Reception Directive, ...) omtrent afvalontvangst dienen integraal uitgevoerd te worden, afvalheffingen mogen hierbij niet uitgespeeld worden als een (pervers) concurrentiemiddel tussen havens, daarom dient op Europees vlak beslist te worden om een eventuele afvaltaks te integreren in de havenrechten (vnl. bij MARPOL is dit een probleem) - cfr. de recente tik op de vingers voor België (= Vlaanderen) van de Europese Unie op de Richtlijn Ontvangstfaciliteiten
 - werk een professionele (en educatieve) oilspill contingency en vogelopvang uit (ondanks de Tricolor en veel beloftes en de vele plannen moet de eerste steen nog gelegd worden. Dit terwijl het Vogelopvangcentra voor vogels en wilde dieren te Oostende nu reeds gemiddeld 5 dieren op per dag opvangt. Ruim 30 % van deze vogels zijn stookolieslachtoffers!)
 - hierbij aansluitende moet ook de nodige aandacht geschonken worden aan opvang van polluenten in onderhoudsdokken en -slipways teneinde de verspreiding van de verontreiniging te voorkomen
 - de schepen moeten beter gebouwd en uitgerust worden. Het project CleanShip van Stichting de Noordzee moet uitgevoerd worden:
 - een regeling inzake ballastwater zodat exoten onze Noordzee niet meer kunnen bereiken (alleen de IMO-resolutie is reeds van kracht, het Ballastwaterverdrag nog niet)
 - een zender op containers met gevaarlijke stoffen zodat bij ongevallen deze makkelijk opgespoord kunnen worden
 - ...
 - er wordt daarnaast ook voorzien in een luik sensibilisatie en vorming (bvb. via het PROSEA-project van Stichting de Noordzee)
 - indien er toch vervuilers zijn :
 - geldt een nultolerantie (= afschrikbeleid) met zware sancties als bepaald in de MARPOL-wet (boetes tot 1.000.000 euro (te vermenigvuldigen met 5) zijn mogelijk ... probleem is vnl. het te pakken krijgen van de vervuiler)
 - de frequentie van luchtcontroles dient verder opgevoerd te worden en mag ook niet langer beperkt blijven tot overdag bij relatief goed weer - de pakkans moet als het ware de klok en het jaar rond reëel zijn
 - bovendien moet de overheid meteen haar verantwoordelijkheid nemen bij verhoogde aanspoeling van olieslachtoffers. Zodra er 15 dieren per dag binnengebracht worden in het Vogelopvangcentrum te Oostende moet via oliestaalname als via kadaveronderzoek een databank aangelegd worden van de verontreinigde product(en) – exacte doodsoorzaken.
 - moeten meteen alle middelen ingezet worden om schade tot een minimum te beperken (vertrekkende uit één gedegen draaiboek rampenplanning), de uitbouw van een flexibele Europese kustwacht met een stevige poot rampenbestrijding zal hierbij zeker een pluspunt vormen
 - en dienen tot slot ook op "het land" maatregelen genomen te worden : de afspraken van de Noordzeeconferentie zijn er en vormen de te bereiken finish ... Nu nog de uitvoering!
 - **niet ter land dan ook niet op zee en in de lucht: afspraken rond de brandstof van zeeschepen**
 - waarom: zeeschepen varen op het afval van raffinaderijen: zware fuel die enorm vervuild is met zwavel en andere verontreinigende stoffen (alleen al het zwavelgehalte in de brandstof van zeeschepen ligt 3000 keer hoger dan die bij (vracht)auto's !)

- daarom: net als op het land worden afspraken vastgelegd waarbij o.a. de zwavel- en stikstofuitstoot aan banden wordt gelegd, dit moet gebeuren via afspraken m.b.t. de samenstelling en levering van fuel en via het verbeteren van motoren, katalysatoren, filters, ... We vragen dan ook dat België Bijlage VI van Marpol zonder verwijl ratificeert (Bijlage VI is reeds deze zomer internationaal van kracht gegaan !)

Metten is weten !

Indicatoren

- **visserij** : aantal visstocks die binnen veilige referentiewaarden zitten

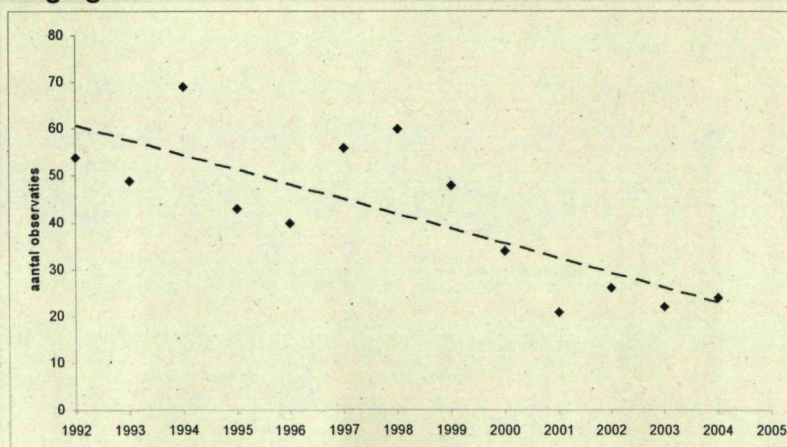
Bron: Report of the ICES Advisory Committee on Fishery Management and Advisory Committee on Ecosystems, 2005
ICES Advice

- een woordje uitleg: het aantal commerciële visbestanden in de Noordzee dat binnen veilige referentiewaarden zit, is laag (maximum 2 op 7). In 2004 voldeden enkel schelvis en tong aan de criteria. Bij haring, makreel, kabeljauw, wijting en schol was ofwel de visserijdruk te hoog, ofwel de biomassa te laag om binnen veilige referentiewaarden te zitten. Het duurzaam beheer van de visbestanden is een collectieve verantwoordelijkheid, waartoe alle betrokken visserijlanden solidair moeten bijdragen.

- doelstelling zou vanzelfsprekend een 7 op 7 moeten zijn
- bij deze grafiek willen we wel opmerken dat dit niet noodzakelijk de meest kwetsbare vissoorten weergeeft, maar veeleer de soorten die in commercieel bevisbare hoeveelheden overgebleven zijn

▪ **verontreiniging**

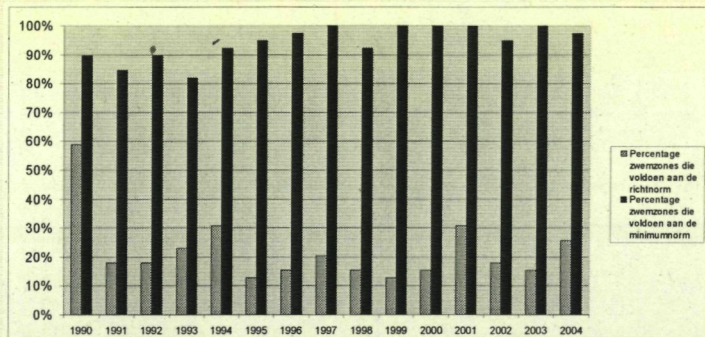
▪ **olieverontreiniging**

■ een woordje uitleg: België heeft een drukbevaren zeegebied met om en bij de 100.000 scheepsbewegingen elk jaar. Deze scheepsbewegingen zorgen vanzelfsprekend voor een verhoogd risico voor olieverontreiniging omdat elk schip, ook als het geen olie als lading vervoert, een zekere hoeveelheid olie, waaronder brandstof, aan boord heeft. Olieresten kunnen daarom moedwillig overboord gepompt worden in geringe hoeveelheden. Dit zijn de zogenaamde 'operationele olielozingen'. Gelukkig zien we dat de resultaten van het luchttoezicht een duidelijke dalende tendens vertonen.

■ doelstelling zou vanzelfsprekend moeten zijn dat deze dalende tendens verder gezet wordt (dit vanzelfsprekend gekoppeld aan een stijgend aantal controle-uren)

■ zwemwaterkwaliteit

Bron: Vlaamse Milieu Maatschappij

■ een woordje uitleg: In 2004 voldeed 25,6 % van de onderzochte meetplaatsen van de badzones aan de kust aan de Europese streefwaarde. Dit is een hele verbetering t.o.v 2003: toen voldeed maar 15,4 % aan de streefwaarden (het Europese gemiddelde ligt op 88,5 %)

■ doelstelling zou vanzelfsprekend moeten zijn dat minstens de minimumnorm gehaald wordt alsook dat op termijn de richtnorm wordt gehaald (hier hebben we nog een lange weg te gaan)

5 De i van integrale natuurparken

Het natuurbeleid aan de kust begint eindelijk vorm te krijgen. Op zee, het strand, de duinen en in de polder zien we de laatste jaren belangrijke kenteringen (zie hoger). De weg is nog lang en de druk blijft voorsnog stijgen (zie ook hoger), toch kijken we net als bij onze vorige 10-puntenprogramma's de toekomst enigszins positief tegemoet.

Eén van de meest hartverwarmende projecten van de afgelopen 10 jaar, die zeker navolging verdienen was het project in de IJzermonding waarmee ons plan Zeehond grotendeels gerealiseerd werd.

*Zo kan het dus ! Zo moet het ook !
plan Zeehond werkt !*

Met de verhuis van de marinebasis aan de IJzermonding in Nieuwpoort begon midden jaren '80 een geruchtenmolen van jewelste. Het gebied van zo'n 124 ha veranderde in de wildste dromen reeds in een jachthaven voor 500 boten met daaraan grenzend een bungalowpark. De ngo Natuurpunt (Natuurreservaten in die tijd) trok dan ook aan de alarmbel en lanceerde, ondersteund door diverse wetenschappelijke studies, het plan Zeehond met als statement dat het niet per sé beton hoeft te zijn dat de kust/de toeristen nodig hebben. Voor ons was het immers duidelijk dat iedere bestemmingswijziging, die de ecologische en landschappelijke waarden van één van de laatste schorre- en slikkegebieden van Vlaanderen aantastte, onbespreekbaar zou zijn. De gelanceerde voorstellen waren niet enkel natuurtechnisch (als bvb. de afbraak van de militaire infrastructuur, het afgraven van opgespoten terreinen, ...) van aard maar gingen ook over bijvoorbeeld de natuureducatieve uitbouw van het gebied.

Gelukkig bleef het niet bij woorden alleen. Dankzij prachtige inspanningen van Afdeling Natuur (via o.a. 2 Europese LIFE-projecten en een Kustactieplan-project) werd gestalte gegeven aan één van de grootste natuurherstelprojecten in Vlaanderen. Maar niet enkel fauna en flora werden op hun wenken bediend: via diverse bezoekersfaciliteiten kan ook de recreant genieten van het unieke natuurgebied, en zelfs de jachthaven is nu tevreden dankzij de unieke troef dat jachten op de aanblik van een natuurlijk estuarium worden getraceerd, iets wat ze op weinig plaatsen in West-Europa tegenkomen.

Kortom: een voorbeeld dat navolging verdient. Niet alleen omwille van de "i" van integrale benadering, maar ook omdat de geleidelijke overgang van zee naar duinen (over slikken en schorren) werd gerealiseerd.

Op ons "verlanglijstje" staan dan ook volgende items :

- het realiseren van een volledig integraal natuurpark IJzermonding
 - waarom: met de bijna volledige realisatie van het plan Zeehond via de afbraak van het marine-complex en de daarbij horende inrichting van de IJzermonding voor mens (met nog recent de afbraak van het Mosselkot) en natuur werden fantastische stappen gezet richting een volledig herstel van Vlaanderens enige estuarium. Toch zijn we nog enkele belangrijke stappen verwijderd van een eerste integraal natuurpark aan de kust
 - daarom :
 - de verwerving van de Hemmepolder, hierna kan deze dan (conform de uitkomsten van de Frame-studie) ingericht worden als zilte graslanden-complex
 - het stopzetten van de militaire camping (om dezelfde redenen als waarom Cosmos en Crystal Palace verdwenen – "iedereen gelijk voor de wet") waarna er een natuurontwikkelingsproject wordt opgezet
 - het natuurtechnisch optimaal inrichten van de zee - strandzone tussen de IJzermonding en Lombardsijde (als onderdeel van het compensatieplaatje voor de ontwikkeling van de Oostendse haven)
 - het integraal uitvoeren van het bezoekersonthaalplan dat opgemaakt werd voor de IJzermonding
 - het stroomopwaarts opvangen van het vele zwerfvuil, dat bij het lozen van het oppervlaktewater via het sluisencomplex "De Ganzenpoot" wordt afgezet in het natuurgebied.
- de uitbouw van een integraal natuurpark "groot Zwin"
 - waarom ? Het Zwin omvat een rijke opeenvolging van talrijke biotopen over de grenzen heen. Van zuid naar noord hebben we een opeenvolging van duinlandschap met de Groenplein- & Zwinduinen over het schorre- & slikkegebied van de Zwinvlakte en opnieuw overgaand in duin ter hoogte van de Nederlandse Cadzandduintjes. Van west naar oost hebben we over deze ganse lijn tevens de volledige overgang van strand, zeereepduin, binnenduin over binnenduinrand of slikke- & schorre naar de echte polder. Met andere woorden een uniek gebied voor de inrichting en verdere

ontwikkeling van een integraal en grensoverschrijdend natuurpark. Een prachtige kans om natuur optimaal te laten ontwikkelen tot een unieke trekpleister, die het toerisme aan beide kanten van de grens enkel en alleen maar ten goede kan komen. Aan beide zijden van de grens kan zoveel mogelijk aan de rand van dit unieke gebied een bezoekerscentrum met natuureducatieve functie uitgebouwd worden om de bezoekersaantallen in goede banen te leiden

▪ daarom :

- de beslissing in het kader van de Ontwikkelingsschets voor het Schelde-Estuarium om in het Zwin aan herstel te doen van de estuariene habitats biedt tevens kansen voor een meer permanente oplossing voor het verzandingsprobleem. Gezien de zeldzaamheid van slikken en schorren langs de Vlaamse kust en het belang van dit biotoop binnen het ganse ecosysteem van dit totale landschap mag hier dan ook niet gekozen worden voor een halve oplossing. Er dient dan ook resoluut voor het maximale ontpolderingsscenario te worden gekozen waarbij 50% van de achterliggende polder (240 ha) wordt ontpolderd en ingericht als estuariene natuur, zodat het slikken- en schorregebied voldoende groot is om het verzandingsprobleem het hoofd te bieden. Daarbij dient ook voldoende aandacht geschonken te worden aan de verschillende mogelijkheden om reeds op het strand een groot deel van de verzandingsproblematiek op te vangen. In die zin is de opname van het strandgedeelte in het integraal natuurreservaat geen overbodige luxe.
- door de uitbreiding en het herstel van de huidige Zwinvlakte wordt tevens opnieuw broedgelegenheid geschapen voor tal van vogelsoorten, en kunnen de typische broedkolonies van zee- en strandvogels van weleer opnieuw hun intrede maken. Ook voor de trekvogels zullen de slikken van Het Zwin opnieuw een rijk gedekte tafel bieden en een enorme aantrekkingskracht uitoefenen
- de realisatie van dit grensoverschrijdend natuurpark is ook van uitermate groot belang voor de populatie van de zeldzame boomkikker (*Hyla arborea*). In die zin moeten bij de uitbreiding en de herinrichting van het Zwin de nodige stepstones gerealiseerd worden om de populaties aan beide zijden van de grens opnieuw te verbinden en zo het voortbestaan van deze populaties te verzekeren
- bovendien kunnen via de voorziene grensoverschrijdende landschapsvisie ook verdere concrete stappen worden gezet voor grensoverschrijdende landschaps-, natuur- en soortenherstel (bvb. voor kreken, het herstel van de vleermuizenpopulaties, de unieke verdedigingsgordel in het hinterland, ...)

▪ de inrichting van een integraal natuurpark Baai van Heist

▪ waarom ?

- een natuurlijk strandmilieu is op zich reeds één van de meest bedreigde biotopen aan onze kust (de Baai van Heist is nu ons enige groene strand aan de Vlaamse kust)
- de aanwezigheid van een sluffer met typische slikke- en schorrevegetatie biedt niet alleen kansen voor unieke vegetaties van zeeaster of kleine schorrekruid doch heeft ook een grote aantrekkingskracht op allerlei steltlopers en eendachtigen
- bovendien biedt het laagstrand broedgelegenheid aan grondbroedende strandvogels als de strand- en bontbekplevier alsook de dwergstern
- vervolgens zorgt de aanwezigheid van een zandbank voor het reservaat voor een belangrijke meerwaarde als o.a. paaiplaats en kraamkamer voor vissen en andere organismen (wat dan weer een rijke voedselbron vormt voor de stern die broeden in de Zeebrugse haven)
- ook vormt de zandbank op termijn een ideale rustplaats voor de gewone zeehond

▪ daarom :

- continuatie van het beheer van de Baai van Heist
- de aanduiding van de zone voor de Baai van Heist (incl. zandbank) als marien reservaat
 - dit schept (bvb. dankzij een rustende zeehond) ook kansen vanuit toeristisch oogpunt
 - als kansen voor een herstel van de visstocks (en alzo de visserij)
- de recreatieve ontsluiting van de natuurgebieden Sashul en Kleiputten van Heist door
 - de aanleg van een fiets- en wandelbrug over de kustbaan
 - de aanleg van een fiets- en voetgangerstunnel onder de spoorweg die de Kleiputten nu doorsnijdt

zo wordt een volledige verbinding van de diverse natuurgebieden met de achterliggende, rustige polders gerealiseerd (en kiezen we volop voor zachte, niet-verstorende recreatie)

▪ de uitbouw van een (grensoverschrijdend) natuurpark Westhoek – Dunes de Perroquet

- via een volgehouden beheerplan door Afdeling Natuur
- gekoppeld aan een grensoverschrijdende visie (zie verder)
- en met het bezoekerscentrum De Nachtegaal als educatieve uitvalsbasis

6 Havens voor mens en natuur

Wie het beeld van een zeehaven oproept, denkt in de eerste plaats aan kolossale vrachtschepen en kilometerlange betonnen kaaimuren rond gigantische dokken met reusachtige containerkades en industriële complexen. Dat er zelfs te midden van zo'n drukke bedoening heel wat waardevolle natuurwaarden te vinden zijn, lijkt niet zo evident. Echter, opgespoten gronden waarop grote kolonies zeevogels broeden, havendokken met duizenden overwinterende eenden, dijken met bloeiende orchideeën, ... horen net zo goed thuis in het typische beeld van een Vlaamse zeehaven.

Zo kan het dus ! Zo moet het ook !

In het verleden werd weinig of geen rekening gehouden met de natuurwaarden in zeehavengebieden en was havenontwikkeling maar al te vaak synoniem voor de creatie van een economisch paradijs op een ecologisch kerkhof. Dit leidde tot menig juridisch dispuut, waardoor de realisatie van heel wat havenontwikkelingen zwaar gehypothekeerd werd. Echter, anderzijds ook is ook niemand gebaat met een ecologisch paradijs op een economisch kerkhof. Evenwicht is ook hier het sleutelwoord ...

Door de invoering van een nieuw planningsinstrument voor havenontwikkeling, waarbij naast economische belangen ook rekening moest gehouden worden met de leefbaarheid van de omgeving en de aanwezige natuurwaarden, ontstond er voor het eerst een heuse dialoog tussen alle betrokken actoren. Daarbij groeide het wederzijds inzicht en begrip voor de ogenschijnlijk tegengestelde economische en ecologische belangen in het gebied. Via joint-fact-finding werd dan ook samen gezocht naar win-win-situaties die moeten leiden tot een nieuw en duurzaam evenwicht.

Zo werd uiteindelijk de verdere havenontwikkeling van de westelijke voorhaven van Zeebrugge gedeblokkeerd door gelijktijdig een nieuwe broedplaats voor de internationaal belangrijke sternpopulaties uit te bouwen langs de oostelijke strekdam. Ook de verdere ontwikkeling van de reeds opgespoten gedeelten van de achterhaven kwam in een stroomversnelling door gelijktijdig de nodige natuurcompensaties uit te voeren, ondermeer in de waardevolle restanten van de Dudzeelse Polder.

Dankzij strategische plannen kunnen mits een gedegen participatief proces (zie MINA-raad-advies 2005/34 advies van 29 september 2005 over het strategisch plan voor de haven Brugge - Zeebrugge) tal van win-win-situaties gecreëerd worden die leiden tot een nieuw en duurzaam evenwicht tussen economie en ecologie.

Wij kijken dan ook hoopvol uit naar de realisatie van deze strategische plannen waar we over volgende aandachtspunten zullen waken :

- strategisch plan Zeebrugge
 - waarom ? het zeehavengebied van Zeebrugge bevat tal van natuurwaarden van Vlaams en Europees belang. In de voorhaven vinden we de grootste broedkolonie van stern van West-Europa. De restant van de Dudzeelse Polder in de achterhaven behoort met zijn unieke reliëfrijke zilte vegetaties zowel biologisch als cultuurhistorisch tot de meest waardevolle poldergebieden van Noordwest-Europa. Kortom : natuur om te koesteren
 - daarom : om het duurzame behoud van deze internationaal belangrijke natuurwaarden op evenwichtige wijze te integreren in de verdere uitbouw van de haven van Zeebrugge als poort van de Vlaamse economie, dienen volgende acties ondernomen te worden :
 - de gelijktijdige uitvoering van de verdere ontwikkeling van de westelijke voorhaven en de uitbouw van het sterneneiland tot 22 ha, conform de instandhoudingsdoelstellingen van dit nieuwe vogelrichtlijngebied
 - de onverkorte en volledige uitvoering van alle natuurcompensaties voor de reeds opgespoten gedeelten van de achterhaven
 - de uitbouw van een volwaardige ecologische infrastructuur in en rond het zeehavengebied
 - een besluitvorming conform de principes van de Vogel- en Habitatrichtlijn omtrent nieuwe projecten voor haven- en ontsluitingsinfrastructuur
 - de volwaardige toepassing van de principes van zuinig ruimtegebruik bij de verdere uitbouw van de haven- en ontsluitingsinfrastructuur
 - een ontsluitingsinfrastructuur op maat en met respect voor de leefbaarheid van de omgeving. Daarbij dient eerst en vooral gewerkt te worden aan de verbetering van de bestaande wegen en

een betere ontsluiting per spoor. De ontsluiting voor de binnenvaart dient eerst en vooral via de uitbouw van de estuaire vaart te gebeuren

▪ **strategisch plan Oostende : vergeet de Oostendse natuur niet !**

- waarom ? het is niet omdat er (èn terecht) een compensatieplaatje wordt uitgewerkt voor de uitbreiding van de Oostendse haven dat de haven van Oostende geen natuurparels meer zal herbergen
 - de natuur op de Oosteroever
 - ... verdween, denken we aan Lisjemorre waar een uniek slikke & schorregebiedje moest plaats ruimen voor het Cirque du Soleil
 - ... werd en wordt verder in de tang genomen, van west naar oost passeren volgende plannen de revue
 - het rechte trekken van de havengeul waarbij het oude staketsel plaats moeten maken voor een nieuwe meer oostelijk gelegen strekdam in zee (ondanks de potenties als hoog water vlucht plaats zijn er nu reeds plannen voor een dok voor de loodsboten als voor een zeilclub)
 - het aanleggen van een glacis rond het Fort Napoleon met het slechten – afvlakken van de duinen
 - het verstoppen van de vuurtoren en het Vuurtorendok tussen appartementsgebouwen
 - de renovatie van het voormalige Militair Hospitaal
 - nochtans werd/wordt de natuur gekenmerkt door zeer waardevolle duinen (naast de gerangschikte bunkercomplexen van de Halve Maan en Hundius) : als broedvogel is er bvb. der roodborsttapuit, de heivlinder komt er nog sporadisch voor, drie orchideeënsoorten worden nog aangetroffen naast een hele reeks zeldzaam wordende andere typische duinplanten.
- daarom : « ja voor natuurcompensatie èn een optimale inrichting van de duinen en historische relictten op de Oosteroever » :
 - voeg het resterende duingebied voor de Halve Maan bij het natuurgebied
 - breek na het vertrek van de zanddepot de daar (in natuur- en habitatrichtlijngebied gelegen !) gelegen in onbruik geraakte kassei-vuurtorenweg uit en voeg de oppervlakte bij het natuurgebied
 - herstel de historische Halve Maan-site (een voormalige militaire versterking naast de haventoeegang) in z'n oude glorie door het uitgraven van de ringgracht ... we mogen dromen van « een stadswallen van Damme aan zee » waar we echter geen moerasvegetaties tegenkomen maar juist een natte duinpanne (waar we op termijn beslist orchideeën kunnen verwachten) hierdoor kan de teloorgegangene depressie met orchissen van Lisjemorre gedeeltelijk gecompenseerd worden
 - de renovatie van de bestaande en beschermde bunkers – de bijgebouwde uitkijktoren kan behouden blijven (kan dienen als een schitterend 360° uitzichtpunt op zee, op Oostende)
 - hieraan gekoppeld het uitwerken van een onthaalplan waarbij de bezoekersstromen worden gestuurd (en de wildgroei aan paden wordt gestopt)
 - dit kan best in combinatie gebeuren met de uitbouw van een visie op het bezoekerscentrum dat C-Power plant en/of op kwalitatieve uitbouw van Oostende Oosteroever (zonder gebouwen om de vuurtoren), zo'n natuurgebied kan immers als hefboom werken : de nieuwe bewoners van het Militaire Hospitaal krijgen in de onmiddellijke omgeving bijvoorbeeld een prachtig natuurgebied voor hun deur

Kortom : de verzoening van economie en ecologie in onze zeehavengebieden is één van de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen indien wij daadwerkelijk invulling willen geven aan « duurzame ontwikkeling ». Gelukkig bewijzen bedrijven als Toyota en Fluxys dat ook de bedrijfswereld deze maatschappelijke verantwoordelijkheid niet uit de weg wil gaan. Natuurpunt is bereid om deze uitdaging met alle economische partners aan te gaan. U toch ook ?

7 Recreatie in het kustgebied

De Vlaamse kust blijft nog steeds de toeristische bestemming bij uitstek in Vlaanderen. Echter, de tijd dat de recreanten alleen afkwamen op "zon, zee en strand" is reeds lang voorbij. Natuur en landschap vormen (samen met tal van attracties en evenementen) momenteel in toenemende mate één van de belangrijkste dragers van het kusttoerisme, dat zich overigens niet langer alleen wil profileren tijdens de zomermaanden maar het jaar rond. Jammer genoeg heeft dit succes vaak nog een sombere keerzijde: de druk op duin, strand en het meest nabije zeegebied blijft immens groot, en verstorende recreatievormen blijven zich een - veelal ongevraagde - weg banen in natuurgebieden, ...

Gelukkig zijn er de laatste jaren tal van positieve evoluties te zien. Denken we aan de vele inspanningen van de Vlaamse overheid om de bezoekersstromen in de duinen te zoneren of aan het Kustactieplan van Minister Bourgeois waarin natuur niet vergeten wordt, ...

Toch zit de reflex "natuur en toerisme" er nog niet altijd in: nu de inplanting van een naaktstrand in Bredene (overigens in een kwetsbaar duingebied) een succes blijkt wil Middelkerke nu ook een eigen naaktstrand ... eveneens in een zeewerende en ecologisch belangrijke duinenrij. Hier blijkt kortom dus nogmaals hoe kortetermijnwinstbejag nog vaak dreigt te primeren boven langetermijn duurzaamheid.

Zo kan het dus ! Zo moet het ook !

Ter Yde : duinen voor natuur en recreant

Na de afbraak van het Home George Theunis (zie aandachtspunt 1) werden de "bevrijde duinen" niet enkel terug gegeven aan de specifieke fauna & flora van de duinen maar werd ook de soort "homo sapiens" niet vergeten. Doorheen het gebied loopt zo bvb. het Spelleplekwandelpad. Aan de ingangen en in het natuurgebied werden diverse infopanelen geplaatst. Hier wordt niet enkel ingezoomd op de openstelling maar wordt ook het beheer (bvb. de begrazing) uitgelegd.

Opdat natuur en landschap ook in de toekomst toe een drager kan zijn van een florerend kusttoerisme (en vice versa) zien we volgende uitdagingen:

- **geef voorrang aan zachte recreatievormen**
 - waarom: enerzijds is ons natuurareaal zeer beperkt (en staat het reeds zwaar onder druk), anderzijds zien we dat de vraag naar recreatie stijgt
 - daarom:
 - natuurgebieden dienen zo optimaal mogelijk ingericht te worden (mikkend op een win-win voor natuurwaarde en recreatie)
 - kiezen tussen een scheiden van de recreatievormen in natuurgebieden is noodzakelijk, gezien de steeds zeer beperkte oppervlakte (een wandelparcours dat overlapt met een crossparcours kan immers niet). In natuurgebieden kiezen we dan ook resoluut voor zachte recreatievormen
 - iets hardere recreatievormen (mountainbikes, paardrijden, ...) kunnen alleen als het gebied groot genoeg is en deze recreatievormen te verzoenen zijn met de andere gebruiksfuncties (de Noordduinen, de Houtsaegerduinen en de Oostvoorduin zijn duingebieden waar dit totaal misloopt)
 - gemotoriseerde sporten (quads, off shore races, ...) kunnen niet in natuurgebieden
- **bouw extra uitwaaiengebieden uit die de recreatiedruk zullen verlichten**
 - waarom: omdat de vraag naar recreatie in een groene omgeving stijgt en ons natuurareaal beperkt is
 - daarom:
 - naar Nederlands voorbeeld kan de recreatiedruk op de duinen verlaagd worden door de aanleg van natuurgetrouwe stadsrandbossen op ecologisch minder waardevolle gronden, die ingericht worden als passief-recreatieve wandelgebieden, die aan de kustagglomeratie grenzen. We denken in concreto aan
 - Knokke-Heist: tussen het nieuw geplande BPA Duinenwater en de 'put van Duinbergen' – 80 ha (incl. speelbos)
 - het Zeebos in Blankenberge (incl. speelbos)
 - de Lenspolder in Nieuwpoort
 - het stadsrandbos Oostende

- maar ook zijn we er van overtuigd dat er onverwachte kansen naar openstelling liggen binnen het kaderen van gefragmenteerde (duin)gebieden in een coherent (openstellingsbeleid) van grote natuurentiteiten
 - zo kan een uniforme visie op de eenheid Kijkuit – Paelsteenpanne (zie hoger) niet alleen leiden tot onverwachte kansen inzake natuurbeheer maar ook inzake openstelling
 - zo kan een uniforme visie op de duinen aan de Oosteroever te Oostende niet alleen leiden tot een herstel van de natuurwaardes maar ook zorgen voor een betere sturing van de bezoekersstromen
- de gemeenten moeten hierbij durven kiezen voor een win-win natuur en toerisme (waar nu nog vaak stadsrandnatuur op een “nee” botst, zien we dat speelduinen in vaak al erg belaste duinen wel kunnen)
- **verweven waar het kan, scheiden waar het moet**
 - waarom: sommige recreatievormen zijn niet te verzoenen met natuurwaarden en/of andere recreatievormen, voor andere dienen de natuurwaardes niet vergeten te worden bij een toeristische ontsluiting
 - daarom:
 - no-fly-zones boven natuurgebieden (tenzij voor hulpverlening uiteraard): ULMs, helikopters, gemotoriseerde parapentes, ... horen niet thuis boven natuurgebieden (voornamelijk in de polder zijn ze een ware verstoring voor weidevogels en overwinterende ganzen maar ook boven de IJzermonding en de Westhoek worden ze meer en meer een bron van hinder)
 - ook de klassieke (niet gemotoriseerde) parapentes horen niet thuis in duingebieden als de Schipgatduinen (= de enige plaats aan de Vlaamse kust waar de hoge duinen tot de strandlijn komen) omdat zij ongecontroleerd schade toebrengen (afkalving, vernietiging van de stabiliserende helmgrasbegroeiing, verjaging van vogels, etc.)
 - door het verankeren van de golfterreinen aan de kust in BPA's of RUPs is er een belangrijk signaal gegeven omtrent de verweving van functies (in casu recreatie en natuur). Maar onder het motto “papier is gewillig” wensen we dan ook dat regelgeving (de koppeling met beheerplannen, met natuurdoelstellingen, de nieuwe verplichtingen opgelegd door de ruimtelijke ordeningswetgeving, ...) bewaakt worden door een onafhankelijke instantie (cfr. systeem IWVA) en dat er kortom op het veld ook sprake is van daadwerkelijke verweving.
- **jacht aan banden**
 - waarom:(ondoordachte) jacht zorgt voor enorme verstoring in natuurgebieden
 - daarom:
 - de jacht in onze duinen moet worden verboden (niet enkel zorgt het voor grote verstoring van mens en natuur, ook de veiligheid van recreanten komt in gevaar)
 - jacht in de kerngebieden van de Vogelrichtlijngebieden moet verboden worden gezien het zorgt voor grote verstoring, waardoor bvb. de verstoorde vriezegansen op belendende weilanden en akkers neerstrijken (wat leidt tot – terechte en begrijpelijke – boze reacties bij landbouwers)
 - gerichte beheersjacht (bvb. op “exoten”) kan mits duidelijk overleg en afspraken naar spreiding in tijd en ruimte
- **stop de cowboys bij de recreatieve vissers**
 - waarom: omdat recreatieve visserij een hobby moet blijven (en geen oneerlijke concurrentie met de professionele visser mag zijn) en zeker ook de Noordzeenatuur niet mag schaden
 - daarom:
 - overkoepelend: uniforme regelgeving voor de strandvisserij (over de gemeentes en diverse bevoegdheidsniveaus heen)
 - verbod op bepaalde types van recreatieve strandvisserij met name deze die gebruik maakt van warrelnetten (want er zijn minder schadelijke alternatieven, bovendien kent warrelnetvisserij grote vangsten, niet meer bedoeld voor eigen gebruik en dus is het per definitie in concurrentie met de beroepsvisser, bovendien is er af en toe een bijvangst van zeevogels of zeezoogdieren)
 - verbod op bevissen van bepaalde soorten (als bvb. zeeforel)
 - een beschermings- en herstelplan voor de paling (i.p.v. “paling in het groen” spreken we momenteel van “paling in het rood”)
 - invoeren van een vergunningensysteem op naam van het vangtuig / vaarttuig (niet op naam “visser”), gekoppeld aan maximale dagvangst per visser (= recreatief d.w.z. voor eigen

gebruik) voor economisch belangrijke soorten, zodat commercialisering van de vangsten niet opportuun is

- invoeren van een visvergunning voor recreatieve vissersvaartuigen; dergelijke vergunning zou moeten kunnen ingetrokken worden bij het vaststellen van overtredingen (betere sanctie dan de lage geldboetes, die niet in verhouding staan met de eventuele opbrengst van de vangst)

- **jachthaven Nieuwpoort**

- waarom: et jachthavencomplex in Nieuwpoort, het grootste van West-Europa, ligt naast het natuurgebied "IJzermonding" (wat een unieke troef is voor de jachthaven: "waar elders kan je nog een haven binnenlaveren in een natuurlijk estuarium?")
- daarom: we gaan voor een win-win via een "stille haven" via
 - een (gecontroleerde) snelheidsbeperking van jachten en andere schepen (grote vaarsnelheid betekent golfslag en dus erosie van de oevers alsook een dodelijke "tsoenami" voor dichtbij de vloedlijn broedende vogels), desnoods moet dit gekoppeld worden aan snelheidscontroles (en sancties)
 - handhaving van het verbod om jetski's in natuurgebieden en op zee te laten (niet alleen vanuit het standpunt van natuurbescherming maar ook vanuit het standpunt veiligheid van de zwemmende recreant elders aan de kust)
 - het weren van privé-helikopters boven het reservaat

8 De wortel en de stok: over sensibilisatie en handhaving

De bedoeling van dit 10-puntenprogramma is zeker niet om een stortvloed aan nieuwe besluiten te laten ontstaan. Integendeel zelfs: soms komt het voor dat kustgebruikers niet op de hoogte zijn van een spontaan verkeerd gegroeide situatie en kan sensibilisatie en vorming al op zich een oplossing bieden.

Voor echte fouten en hardnekkige overtreders helpt een zachte hand echter niet en dient beroep gedaan te worden op sanctiëring. Vaak bestaan er reeds heel wat juridische stokken achter te deur, enkel dienen ze opgevolgd te worden (controle, handhaving en sanctiëring). De wortel (en jammer genoeg ook dus soms de stok) zal dan ook één van de succesfactoren zijn voor de realisatie van het 10-puntenprogramma.

Het huidige Noordzeebeleid toont perfect aan dat een goed uitgebalanceerde mix van beleidsinstrumenten mogelijk is en vruchten afwerpt. Via o.a. de "ontdek de 11e provincie"-campagne worden lokale bewoners en recreanten in contact gebracht met de (veelal onbekende) Noordzeenatuur. Anderzijds wordt er voor olieverontreiniging een beleid van nultolerantie gevoerd.

De laatste jaren zijn diverse stappen vooruit gezet. Wij rekenen erop dat dit pad ook in de volgende jaren verder bewandeld wordt, en dit zowel op lokaal als op regionaal én nationaal niveau:

- **blijvende aandacht voor de kust in communicatiekanalen van de diverse overheden**
 - waarom: omdat de zorg voor natuur en landschap een werk van lange adem is (bovendien zien we dat de kennis van natuur, landschap en ecologie zeer beperkt is)
 - daarom: een beleid met en door de diverse kustgebruikers
 - communicatie op maat voor de diverse stakeholders over de kust en de beleidsbeslissingen van de overheid
 - voorlichting naar het brede publiek over de kustnatuur mag bovendien niet enkel beperkt blijven tot NME naar schoolkinderen, maar moet ook gaan naar toeristen en de kustbewoners en -gebruikers
 - communicatie voor en door de stakeholders: participatieve processen zijn essentieel (het Joint Fact Finding-proces van ProSEs is een schitterend voorbeeld in tegenstelling tot bvb. de totstandkoming van de strand- en dijk-PRUPs)
 - nadruk op positieve beeldvorming van natuur ("natuur om te genieten", "natuur om samen zorg voor te dragen")
- **strikte opvolging van de bestaande wetgeving**
 - waarom: omdat er meestal al wel een sterke juridische stok achter de deur staat die echter dikwijls reeds onder het stof verdwenen is en onaangeroerd blijft
 - daarom:
 - consequent toepassen van de bestaande wetgeving : niet alleen verbaliseren maar ook (de logische volgende stap) opvolgen en desnoods sanctiëren (nu zien we juist dat het leeuwendeel van vastgestelde milieudelicten gewoonweg geseponeerd wordt)
 - sluiten van de achterdeurtjes (cfr. vertuining van de duinen)
 - sancties en boetes dienen in verhouding te staan tot de berokkende schade en tot de (potentiële) opbrengsten (cfr. visvangst in het zwart)
 - hogere straffen en boetes kunnen reeds voorkomend / ontradend werken (zie verkeersboetes in Vlaanderen of bvb. de immens hoge boetes op sluikstorten in Singapore en in vele staten van de VSA)

9 Geïntegreerd kustzonebeheer

Niet alleen sensibilisatie, communicatie en handhaving zullen bepalend zijn voor het falen of slagen van de acties uit dit 10-puntenprogramma. Ons motto "geen groene eilandjes in een ecologische woestijn" indachtig mogen natuurbekommernissen geen exclusieve zaak zijn van natuurbeschermers en politici of ambtenaren bevoegd voor natuur aan de kust. Dat dit zeker geldt voor de kust bewijzen de vele belanghebbenden (bewoners tot recreanten, havenbedrijven tot baggeraars, toeristen tot vissers).

Het initiatief van de provinciale, Vlaamse en federale overheid om een Coördinatiepunt op te richten kwam dan ook niet te vroeg. Maar het mag zeker niet beperkt blijven tot een gemotiveerd team en de initiatiefnemers. Natuur en duurzame ontwikkeling dienen juist verweven te worden als toetssteen binnen andere beleidsdomeinen. Elke belanghebbende heeft immers zijn specifieke (ecologische) voetafdruk in het natte zeezand.

Zo kan het dus ! Zo moet het ook !

geïntegreerd kustzonebeheer ontgroeit stilaan z'n kinderschoenen

Bij geïntegreerd kustzonebeheer moeten alle partijen "mee in het bad" (of samen rond de tafel gezet worden). De laatste jaren zie we hierin duidelijke inspanningen vanuit sectorale administraties. Zo worden voor de inrichting van duingebieden steeds stuurgroepen opgesteld met vertegenwoordigers uit verschillende sectoren, maar ook gemeentes en natuurbeschermers kunnen de totstandkoming van inrichtingsplannen volgen en hun standpunt inbrengen. Dit is nog geen garantie dat er ook met alle standpunten rekening gehouden wordt, maar het open overleg is al een eerste stap in de goede richting.

Naast de ad hoc stuurgroepen vraagt geïntegreerd werken ook een bestuurlijke vernieuwing. De oprichting van het Coördinatiepunt Geïntegreerd beheer van Kustgebieden, waarin partners van zowel het provinciaal, Vlaams en federale niveau in zitten, is een nieuwe vorm van samenwerking die het puur sectorale overstijgt. De kust, een kwestie van visie en evenwicht !

De ondertekenaars van het 10 punten-programma ondersteunen dan ook de krachtlijn "kwestie van evenwicht".

We vragen dan ook om de wijzer van de weegschaal te volgen bij volgende actiepunten:

- **(nog) betere verankering van het begrip "geïntegreerde beheer van de kustzone" bij overheden**
 - waarom: omdat noch een kustburgemeester, noch een ondernemer, noch een 'groene jongen' op zichzelf kan handelen in het kustgebied gezien de nood aan integratie i.f.v. "duurzame ontwikkeling" alsook gezien de nood aan samenwerking binnen het kluwen van diverse kustactoren.
 - daarom:
 - blijvende en structurele ondersteuning van het Coördinatiepunt Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden
 - de structurele verankering van de principes van een "geïntegreerd beheer van kustgebieden" in de planning en de werking van de diverse overheden
 - hierbij wordt vertrokken vanuit het streven om te handelen binnen de marges van het ecosysteem (we stellen immers vast dat natuur nu al te vaak als laatste facet bekeken wordt)
 - een voortdurende zoektocht naar win-win-projecten (kan in de schoot van het Coördinatiepunt maar dient op elk niveau in elke instantie te gebeuren) waarbij het niet enkel tot papieren intenties beperkt mag blijven
 - de verdere uitbouw en het consequent opvolgen van de kustindicatoren als basis voor en de onderbouwing van beleidskeuzes
- **integratie van het begrip "geïntegreerd beheer" bij alle sectoren en actoren in het kustgebied**
 - waarom: omdat niet alleen gemeentes of provinciale of Vlaamse administraties op de kar dienen te springen, omdat duurzame ontwikkeling een kritisch proces is door en voor alle stakeholders, omdat geïntegreerd kustzonebeheer de uitdaging en garantie is voor een florerende kust
 - daarom: enkele voorbeelden
 - *zeewering - kustverdediging : luisteren naar de golven*
 - waarom: omdat er een fascinerende wisselwerking is tussen zee en natuurlijke structuren (enerzijds bepaalt de (beukende) zee de kustlijn, anderzijds vormen de zandbanken, het strand en de zeewaarts gelegen duinen hebben een belangrijke (vaak vergeten) betekenis als zeewering)

- daarom:
 - hou optimaal rekening met de natuurlijke dynamiek (tenzij de veiligheid echt in het gedrang komt – argumenten als “extra stranden voor de toerist” zijn niet van tel)
 - nieuwe ‘harde’ zeeweringstechnieken, zoals zeedijken en duinvoetverhardingen (die een verstoring veroorzaken van die oorspronkelijke zonering van fauna en flora, het lokale stromingspatroon en dus ook van sedimentatie- en erosieprocessen) worden dan ook zoveel mogelijk vermeden
 - hierbij betekent dit niet dat we nu alles moeten zetten op “zachte” zeeweringstechnieken als zandsuppletie (strandopspuitingen) – zie thema “stranden”
- *drinkwaterproductie : verder afbouwen is de boodschap*
 - waarom: met de afbouw van de drinkwaterproductie in de duinen werden belangrijke stappen gezet naar een duurzame drinkwaterproductie aan de kust
 - daarom: verder afbouwen (hierbij ook rekening houdende met ook de veiligheid / droge voeten van de omwonenden) is de boodschap
 - zo dient de geplande afbouw van de waterwinning in het Calmeynbos en de Krakeelduinen in De Panne – zoals voorzien in de hernieuwde vergunning – gerealiseerd te worden om de waterhuishouding van het volledige duingebied Westhoek te herstellen
- *grondwaterwinning : nieuwe bedreigingen voor de grondwatertafel*
 - waarom: dankzij het duinendecreet is de inname van de nieuwe duingronden voor de bouwwoede aan de kust een halt toegeroepen, maar de bouwwoede bedreigt onze duingebieden thans op een andere wijze: voor de realisatie van (gigantische appartementsgebieden) en dito parkeergarages worden metersdiepe bouwputten (tot 20 meter diep !) gegraven. Tijdens de bouwwerken worden dan ook gigantische hoeveelheden zoet grondwater de riolen of soms zelf rechtstreeks de zee ingepompt. Het resultaat is dan ook een voortdurende verdroging alsook de (reële dreiging van) infiltratie van zout water
 - daarom:
 - dient steeds stedenbouwkundig bepaald te worden dat er voorzien wordt in reïnfiltratie van grondwater in het duin
 - dat de nodig aandacht voor de handhaving van dit gebod
- **voer een verstandig ruimtelijk beleid**
 - waarom:
 - omdat één van de beste garanties op het vermijden van excessen een sluitende ruimtelijke ordening is
 - en vooral vanuit de vaststelling dat er de laatste decennia (zelf na het duinendecreet) de beleidsmakers er niet geslaagd zijn om de problemen op urbanistisch vlak te tackelen. Integendeel zelfs: ze worden enkel groter
 - op socio-economisch vlak: wordt de kust binnen x jaar een groot spookdorp in de buitenseizoenmaanden? Wordt de kust binnen x jaar een groot bejaardenhome ? Is er nog wel (betaalbaarbare) plaats voor jongeren? Wat met het kampeertoerisme ? En wat met de “witte visserhuisdorpjes”-plaag ?
 - op ecologisch vlak: de diverse biotopen (strand, duinen en polders) blijven klappen krijgen (zie hoger)
 - daarom: stop “Brussel aan de kust”, leve “de Vlaamse kust : open en stedelijk”
 - de kust is nu reeds één grote lineaire stad : hou ze in toom via
 - een samenhangende benadering vanuit het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen en een vernieuwende visie op ons ruimtegebruik
 - een gebiedsgericht i.p.v. sectoraal beleid waarin de vrijwaring van de ruimtelijke kwaliteit voorop staat
 - een evenwichtig handhavingsbeleid (waar tot voor kort enkel gefocust werd op regularisatie)
 - een doordacht grond- en pandenbeleid (bvb. voer (zoals Brugge een hotelstop invoerde) woonzones in, waar geen (extra) tweede verblijven zijn toegestaan), dit als sluitstuk voor het drieluik “plannen, vergunnen en handhaven”
 - koppel dit alles aan thema’s als mobiliteit, integraal waterbeheer, leefbaarheid, etc.
 - **zorg voor een natuurlijke waterhuishouding**
 - waarom ? omdat we nog steeds mijlenver af staan van een integraal waterbeheer
 - het afvalwater van vier op tien Vlamingen belandt nog steeds ongezuiverd in de natuur

- het afvalwater dat wel het zuiveringsstation behaalt is vermengd met (proper) regen- en grondwater (beken of grachten zijn vaak gekoppeld aan een riool) waardoor het zuiveringsrendement daalt (en de verspilling van belastinggeld stijgt)
- het waterpeil vaak onnatuurlijk wordt beheerd om de landbouwwinsten op korte termijn te verhogen (op lange termijn betaalt de landbouwer wegens verzilting van de bodem)

▪ ...

mens (bvb. overstromingen) én natuur (bvb. verdroging) betalen een hoge tol

- daarom : voer een integraal waterbeleid voor mens én natuur
 - afwater naar de riool, proper (regen/grond/...)water naar de natuur
 - ruimte voor water betekent minder overstromingen
 - laat de waterpeilen terug het ritme van de natuur volgen (d.w.z. peilen staan hoger in de winter & voorjaar dan in de zomer)
- ...

Met en weten !

Indicatoren

- **bebouwde oppervlakte: percentage per gemeente**

Toestand op: jaren 1996 tot 2000

Bron: APS

	1996	1997	1998	1999	2000
BLANKENBERGE	2,8	2,8	2,8	2,9	2,9
BREDENE	3,2	3,3	3,3	3,4	3,5
BRUGGE	28,7	29,0	29,4	30,2	30,5
DE HAAN	4,9	5,0	5,0	5,1	5,1
DE PANNE	2,9	3,0	3,0	3,0	3,1
KNOKKE-HEIST	7,3	7,4	7,4	7,5	7,6
KOKSIJDE	7,8	7,9	8,0	8,1	8,2
MIDDELKERKE	6,5	6,7	6,9	7,0	7,0
NIEUWPOORT	4,1	4,1	4,2	4,2	4,2

Table: Percent of built-up land in coastal zones of the SAIL sub-regions

	CLC 1990	CLC 2000	Rate of increase
Essex	10.19 %	10.19 %	0 %
Kent	15.85 %	15.91 %	0.06 %
Nord-Pas de Calais	25.09 %	26.43 %	1.34 %
Thames	70.14 %	71.17 %	1.03 %
West-Vlaanderen	26.02 %	27.43 %	1.41 %
Zeeland	3.38 %	3.90 %	0.52 %
SAIL	15.22 %	16.95 %	0.701- %

bron : CLC data bewerkt door GIM/VLIZ in opdracht van SAIL partnerschap

- we zien kortom dat ondanks een duinendecreet en een nieuwe wind dankzij het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen de betonmolens nog steeds enorm snel gaan
 - doelstelling zou moeten zijn op korte termijn te komen tot een vertraging van de ruimtelijke honger (tot niveaus vergelijkbaar met de SAIL-regio)

10 Internationaal

Zeespiegelstijgingen ten gevolge van de opwarming van de aarde, uitgeputte visbestanden tengevolge van een falend visserijbeleid, de olieramp met de Tricolor, ... Het zijn allemaal tekens dat we de milieuproblemen niet alleen de baas kunnen, en dat we tal van ontwikkelingen in een breder Europees en zelfs mondiaal perspectief moeten bekijken. Bovendien hebben we diverse natuurgebieden die vanuit een grensoverschrijdend perspectief beheerd dienen te worden.

Wetgeving als de Vogel- en Habitatrichtlijn toont aan dat een krachtig Europees beleid kan werken (en dit met respect voor de diverse stakeholders). Bovendien bleek het LIFE-instrument een prachtige zaak voor tal van onze kustparels (denken we aan o.a. de projecten in de IJzermonding (FRAME en ICCI) en in de Uitkerkse Polder ("Zilte graslanden" & "Uitkerkse Polder : een meerwaarde voor mens & natuur").

Jammer genoeg laten we op internationaal niveau nog (te) vaak steken vallen: we schijnen geen vuist te kunnen maken tegen het broeikas-effect, de European Marine Strategy is verre van ideaal, ...

Omdat onze natuur- en milieuproblemen niet stoppen bij onze landsgrenzen juichen we dan ook volgende initiatieven toe:

- **startpunt: uitvoeren wat beslist werd**
 - waarom: omdat er tal van beleidsmatige initiatieven genomen werden doch dat we zien dat deze (los van het feit of ze voor ons ver genoeg gaan) vaak onvoldoende, te laat of slecht vertaald worden in het Vlaamse of federale beleid
 - daarom: consequente en tijdige implementatie van de bestaande internationale wetgeving (OSPAR, Habitat- en Vogel-richtlijn, het Klimaatverdrag en het Protocol van Kyoto, ...)
- **verdere stappen inzake de realisatie van een Europees natuurrecht (voor de kust)**
 - waarom:
 - omdat de realisatie van Natura 2000-netwerk slechts een eerste stap is richting het behoud en versterking van onze biodiversiteit en er nog schoonheidsfoutjes zitten in de begeleidende wetgeving
 - omdat de op 30 mei 2002 goedgekeurde Aanbeveling inzake Geïntegreerd Beheer van de Kustzones in Europa slechts een aanbeveling is en geen bindende bepalingen bevat. Hierdoor bestaat het dat België (en andere landen) alleen het minimum zullen doen om toch een zekere rapportering te kunnen doen naar de Europese Commissie)
 - daarom:
 - het aanpassen van de Habitatrichtlijn aan kustspecifieke eisen
 - het uitvaardigen van een bindende richtlijn inzake geïntegreerd kustzonebeheer
- **een doordachte Europese aanpak van de diverse Noordzeeproblematieken**
 - waarom: omdat de Noordzee het beleidsthema bij uitstek is dat het belang toont van een Europese aanpak (vervuiling stopt niet aan de landsgrenzen, vissen kunnen zich vrij verplaatsen, ...)
 - daarom:
 - een Europees beleid gebaseerd op een ecosysteembenadering (en niet enkel omtrent natuurthema's maar ook uitgebreid naar bvb. visserij of zandwinning)
 - een ambitieus European Marine Strategy om tegen 2010 (= Countdown-doelstelling) het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen
 - de uitbouw van Natura 2000-netwerk van mariene beschermde gebieden, dit gekoppeld aan instandhoudingsdoelstellingen en de uitvoering van de OSPAR bepalingen m.b.t. mariene beschermde gebieden
 - de vertaling van het "Clean Ship"-model naar een normerende wetgeving voor zeeschepen (zie hoger)
 - een correcte en consequente toepassing van de kaderrichtlijn water zodat de vuilvracht die jaarlijks in de Noordzee terechtkomt drastisch teruggedrongen wordt
 - een correcte en consequente toepassing van de kaderrichtlijn stedelijk afvalwater en de nitraatrichtlijn om de eutrofiëring van de Noordzee aan te pakken
 - de volledige implementatie van de nitratenrichtlijn zodat de vuilvracht die jaarlijks in de Noordzee terechtkomt teruggedrongen wordt
 - een correcte implementatie van de Port Reception Directive (zie hoger)

- de consequente opvolging van de initiatieven genomen tijdens de Noordzeeconferentie(s) waarbij o.a. normen worden vooropgeschoven inzake vermesting en zware metalen
- de verdere uitbouw van een flexibele Europese kustwacht
- **maatregelen m.b.t. de beperking van de uitstoot van broeikasgassen**
 - waarom: omdat de kust wellicht de meest getroffen regio van België zal zijn van de klimaatwijzigingen (zeespiegelrijzingen, opwarming van de Noordzee, wijziging van de golfstroom, extremere weersomstandigheden, ...) en omdat de inspanningen opgelegd door het Kyoto-protocol alleszins niet ver genoeg gaan
 - daarom: investeren in een sterk ecosysteem is de beste garantie om de verwachte schommelingen enigszins te kunnen temperen (zie de vele voorstellen in dit programma)
 - daarom: een trendbreuk in de uitstoot van broeikasgassen
 - Kyoto halen is hierbij een eerste minimale stap, gezien we dit zonder een gewijzigd beleid wellicht zelf moeilijk zullen halen, moeten meteen bijstellingen aan het klimaatbeleid genomen te worden
 - nieuwe afspraken over de uitstoot van broeikasgassen na 2012 waarbij een verdere afbouw van de uitstoot door alle actoren (industrie, landbouw, gezinnen, transport, electriciteitsproductie, ...) centraal staat
- **stop de sofachasse – de strandjacht in Frankrijk**
 - waarom:
 - omdat de strandjacht in Frankrijk op door ons gekoesterde soorten als kemphaan, wulp, goudplevier, zomer- en wintertaling en vele andere unieke vogels (= een slachting vele malen groter dan een ramp als met de Tricolor) niks met jacht te maken heeft maar louter draait om koelbloedige moordpartijen.
 - omdat het niet opgaat dat aan ons land door Europa dwingende maatregelen worden gevraagd voor het behoud van soorten die dan vogelvrij worden verklaard eens ze de grens overvliegen.
 - daarom: verbod op strandjacht
 - er dient een diplomatiek initiatief genomen te worden om ook in Frankrijk een algemeen verbod van elke vorm van jacht op het strand te laten verbieden
 - voor meer info : zie onze dossiertekst “stop de sofachasse”
- **gezamenlijken beheer van grensoverschrijdende natuurgebieden**
 - waarom: omdat we met het Zwin, de Vlakte van de Raan en de Westhoek drie natuurgebieden hebben die doorlopen in respectievelijk Nederland en Frankrijk en omdat deze best zo coherent mogelijk beheerd worden
 - daarom: oprichting van grensoverschrijdende natuurparken
 - overkoepelend :
 - regelmatig overleg tussen de terreinbeherende instanties omtrent een optimale afstemming van het beheer (denken we aan grensoverschrijdende problematieken, waterhuishouding, ... alsook inzake de openstelling van het gebied)
 - groot Zwin (Zwinduinen & (grensoverschrijdend) Zwin)
 - we verwijzen naar hoofdstuk 5
 - natuurpark “Vlakte van de Raan”
 - waarom ?
 - de Vlakte van de Raan is een zandbank in en voor de monding van de Westerschelde, ze is omgeven door een aantal diepe geulen
 - de Vlakte van de Raan werd recent aangemeld als grensoverschrijdende zone binnen de Habitatrichtlijn omwille van natuurlijke rijkdom (de zandbank is een belangrijk leefgebied voor een aantal beschermde diersoorten alsook een kraamkliniek voor heel wat vissen) alsook omdat haar originele structuur in hoge mate behouden werd
 - daarom :
 - uitvoeren wat beslist werd, o.a. op federaal niveau door de Noordzeeminister als binnen ProSEs
 - dit behelst het uitvoeren van een beleid gericht op het in stand houden en verbeteren van de ecologische waarden en het doordacht laten samengaan van ecologie met menselijke activiteiten
 - daarnaast vragen we dringend dat het Belgische en Nederlandse beleid beter op elkaar afgestemd worden, zowel bij de afbakening, het beheer als de monitoring van deze

Habitatrichtlijn-zone (bvb. nu volgen de Belgen de 5-meter-dieptelijn als grens en de Nederlanders de 12 meter-dieptelijn)

- natuurpark "Westhoek – Dunes Perroquet"
 - vooraleer we hiervan kunnen spreken dient er duidelijkheid te komen over het statuut van de camping Le Perroquet – in het bijzonder het deel dat tussen de strandzone en de zone aan het gehucht De Mol ligt. De wildgroei van caravans en tenten in de duinzone maakt immers dat bij het aaneensluiten van de twee duingebieden Westhoek en Dunes du Perroquet infiltratie van recreanten te vrezen valt. In de buurt liggen bovendien ook de meest kwetsbare stukken van het Westhoekreservaat (noordelijke begrazingszone, klein Frankrijk ,...) zodat een duidelijk en controleerbaar plan van ruimtelijke ordening aan Franse kant noodzakelijk zal zijn.